

ÎN CONTINUARE SUBREPREZENTATE!

O analiză de gen a alegerilor locale din 2019

Acest document este elaborat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD). Efortul de monitorizare a alegerilor se desfășoară în cadrul proiectului „Susținerea liderismului și participării femeilor la luarea deciziilor în Republica Moldova”, implementat de CPD în parteneriat cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Femei (UN Women), finanțat de către Suedia și UN Women, precum și în cadrul programului “Pledoaria societății civile pentru alegeri incluzive și corecte în Republica Moldova, conform recomandărilor UE și OSCE/ODIHR și angajamentelor în domeniul drepturilor omului”, realizat în perioada ianuarie 2018 – iunie 2020 de către Fundația Est-Europeană în parteneriat cu CPD, Pilgrim Demo și Tarna Rom, fiind finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Suedia. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

Proiect cofinanțat de
Suedia

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	3
INTRODUCERE	5
I. REPREZENTAREA ÎN ALEGERILE LOCALE GENERALE 2019	6
1.1. Alegeri pentru funcția de primar(ă)	6
1.2. Alegerile consilierilor raionali/ municipali și locali	12
II. REFLECTAREA CAMPANIEI ELECTORALE DE CĂTRE MASS-MEDIA.....	21
III. PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR	27
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE.....	30

AUTORI:

ALINA ANDRONACHE

NATALIA COVRIG

ALEXEI BUZU

VASILE CANTARJI

CHIȘINĂU, OCTOMBRIE 2019

SUMAR EXECUTIV

La alegerile locale generale din 20 octombrie 2019, listele de candidați urmau a fi întocmite respectându-se următoarele două condiții: **(i) să fie asigurată cota de 40%; (ii) din fiecare 10 candidați incluși în listă, 3 trebuie să fie reprezentanții unui singur gen.** *Nerespectarea condițiilor instituite în prevederile enumerate mai sus atrage după sine refuzul înregistrării listelor de candidați de către organul electoral.*

Ponderea totală a candidatelor la funcția de primar(ă) pentru alegerile din 20 octombrie 2019 a crescut cu doar cu 5% față de scrutinul electoral din 2015. Luând în considerare tendința de creștere a numărului de femei candidate la funcția de primar/ă în ultimele scrutine electorale, Moldova va atinge ponderea de 40% a femeilor candidate pentru funcția de primară tocmai peste trei cicluri electorale – în anul 2031. Ponderea femeilor care candidează independent rămâne a fi mai mică decât ponderea femeilor desemnate pentru aceeași funcție de către partidele politice. Acest lucru arată că: (i) femeile sunt mai reticente să candideze, fără a avea sprijinul unui partid, inclusiv sprijinul moral și financiar și (ii) sporirea gradului de reprezentare a femeilor pentru funcția de primar/primară nu va fi posibilă fără implicarea partidelor politice.

Ponderea femeilor primare a crescut cu doar 2% în urma alegerilor locale 2019. În rezultatul acestui scrutin, 22,4% candidate au ieșit învingătoare (196 femei, în valoare numerică) și dețin funcția de primară. Față de celelalte alegeri, numărul acestora a crescut cu doar 2%, tendință care se păstrează ultimele trei scrutine electorale. Comparativ cu scrutinul electoral din 2015, pierderea de gen la alegerea primarilor în scrutinul din 2019 a crescut cu 2,7%. Această creștere este determinată de sporirea numărului de femei candidate față de anii precedenți (cu 5%), în timp ce creșterea numărului de primare alese înregistrează un ritm mai lent (2%).

În 2019 s-a înregistrat cea mai mare pondere a femeilor candidate la funcția de consilieră din ultimele 4 scrutine electorale. Numărul femeilor candidate pentru funcția de consilieră, atât de nivelul I, cât și de nivelul II a crescut considerabil față de ultimele scrutine. Ponderea femeilor candidate pentru funcția de consilieră raională/municipală a crescut cu aproximativ 14%, iar la funcția de consilieră locală cu 11%. **Numărul candidatelor a crescut datorită sistemului de cotă dublă (ce include cota de reprezentare de 40% și prevederi de poziționare pe liste).**

Cele mai multe femei candidate la funcția de consilieră au fost desemnate de către partidele politice. Cu regret, femeile manifestă reticență pentru a candida, dacă nu au sprijinul unui partid, inclusiv sprijinul moral și financiar. Astfel, pentru funcția de consilier/ă raional/ă doar 10,9% de femei au candidat independent, față de 89,1% candidați bărbați. O situație similară se atestă și în cazul candidaților la funcția de consilier/ă local/ă, deși ponderea acestora este mai mare – 17,7%.

Deși au fost introduse prevederi de plasament, partidele politice continuă să desemneze femeile pe locuri mai puțin eligibile. În pofida prevederilor legislative, partidele politice au tendința de a desemna femei pe locuri mai puțin favorabile. În cazul consilierilor raionali/ municipali, pe primul loc au fost desemnate doar 14% de femei candidate, față de 86% de bărbați pe aceeași poziție. O situație similară se înregistrează și pe listele consilierilor locali – doar 30% din primele locuri sunt ocupate de femei. Pe locurile mai puțin favorabile, ponderea femeilor candidate crește considerabil.

În majoritatea raioanelor în care au fost alese femei primare și numărul de consilieri învingătoare este mai mare. Analiza detaliată a datelor cu privire la rezultatele alegerilor locale generale ne arată că în localitățile unde funcția de primar/ă a fost câștigată de o femeie, numărul consilierilor alese este mai mare. De asemenea, în localitățile unde au candidat femei pentru funcția de primară, a fost înregistrată o majorare a numărului de candidate la funcția de consilieră.

Circa o treime din totalul listelor de candidați la funcția de consilier/ă de ambele nivele, înregistrate de către Consiliile Electorale de Circumscripție, nu au respectat cota de reprezentare și/sau prevederile de

plasament. Constatăm că la nivel de consiliu raional/municipal au fost înregistrate contrar prevederilor legale 35,6% liste, dintre care 27,5% nu au respectat cota de reprezentare, iar altele 8,1% prevederile de plasament pe liste. La nivel de consiliu local, ponderea listelor înregistrate cu încălcări se ridică la 40,3% (38,3 nu respectă cota de reprezentare, 2% – poziționarea pe liste).

Prezența femeilor și bărbaților în cadrul dezbaterilor pentru alegerile locale generale din 2019 a fost una puternic inechitabilă. La șase din zece emisii au participat în exclusivitate bărbați. Doar femeii au fost prezente la 4 la sută din dezbateri. Sumar, bărbații au participat la 85% dezbateri, femeile la doar 29%. La 11% din dezbaterile planificate nu s-au prezentat candidați.

Cu regret, rezultatele prezentei monitorizări arată o participare a femeilor în platouri chiar mai joasă decât pe listele de candidați. Din cei 172 de participanți la dezbateri doar 12,2% au fost femeii: de două ori mai puțin decât pe listele de candidați la funcția de primar și mai mult decât de trei ori mai puțin decât pe listele de candidați în consilii. O remarcă foarte importantă: prezența femeilor la dezbateri este foarte apropiată de ponderea acestora în rândul candidaților la șefia primăriilor în orașele pentru care au fost organizate dezbaterile.

La nivel de percepții, alegătorii preferă mai mult bărbații pentru funcțiile electiv. Cu cât funcția de conducere este mai importantă, cu atât mai mulți cetățeni preferă pentru această funcție mai degrabă un bărbat. Astfel, pentru funcția de președinte/președintă a consiliului de părinți, doar 8,9% din cetățeni ar accepta un bărbat, 22,4% ar da preponderență unei femei, iar pentru funcția de președinte/președintă a țării – 29,3% ar opta pentru un bărbat și doar 6,8% ar prefera o femeie. Adicional, putem observa că pentru funcțiile electiv în care alegătorii ar cunoaște potențialul candidat (funcția de Primar/primară și Președinte/președintă a țării) ponderea celor care ar favoriza bărbații este cea mai mare.

Cu toate acestea, se atestă o descreștere a ponderii celor cu preferințe de marginalizare. Chiar dacă am constatat că o parte semnificativă a cetățenilor au preferințe clare care ar favoriza alegerea unui bărbat în funcții de conducere, putem observa, totuși, că ponderea acestora este în continuare scădere. Spre exemplu, în anul 2006, jumătate din cetățeni preferau un bărbat pentru funcția de Președinte al țării, această pondere scăzând la 40,5% în 2016 și la 29,3% în 2019. Aceeași tendință o putem atesta pentru toate funcțiile electiv atât de la nivel local, cât și central. Preferințele pentru un bărbat la funcția de Primar au scăzut de la 42% în 2006 la 25,1% în 2019.

INTRODUCERE

Monitorizarea Alegerilor Locale Generale din 2019 prin prisma egalității de gen are o importanță primordială. Alegerile Locale constituie un instrument foarte bun de a vedea „locul„ femeii în politică, deoarece oferă oportunitatea de a analiza participarea și procesul electoral pentru trei funcții, diferite după nivelul puterii decizionale. Pentru prima oară în istoria alegerilor din Republica Moldova au fost introduse măsuri legislative menite să sporească gradul de reprezentare a femeilor în funcții de conducere.

Campania electorală pentru alegerile locale a fost precedată de adoptarea prevederilor ce se referă la aplicarea sistemului de cotă dublă (include cota de reprezentare de 40% și prevederi de poziționare pe liste). Pe 31 iulie 2019, Parlamentul Republicii Moldova a votat un proiect de lege ce are drept scop modificarea legislației electorale. În primul rând, a fost votată anularea sistemului electoral mixt și revenirea la sistemul electoral proporțional – pe liste de partid. Printre prevederile votate menționăm schimbarea procedurilor de întocmire a listelor de candidați, aplicarea sistemului de cotă dublă (cota de reprezentare de 40% și prevederi de poziționare pe liste). Astfel, listele de candidați pentru alegerile parlamentare și cele locale urmau a fi întocmite respectându-se cota minimă de 40% pentru ambele sexe, iar poziționarea candidaților pe liste trebuia să se facă conform formulei: minimum patru candidați de un anumit gen la fiecare 10 locuri.

Totodată, prin derogare de la prevederile legislației în vigoare, la alegerile locale generale din 20 octombrie 2019, listele de candidați urmau a fi întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și minimum trei candidați de sex opus la fiecare 10 locuri. Prin urmare, în mod cumulativ, trebuiau să fie respectate următoarele două condiții: **(i) să fie asigurată cota de 40%; (ii) din fiecare 10 candidați incluși în listă, 3 trebuie să fie reprezentanții unui singur gen.** *Nerespectarea condițiilor instituite în prevederile enumerate mai sus atrage după sine refuzul înregistrării listelor de candidați de către organul electoral.*

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) monitorizează alegerile parlamentare și locale din perspectiva egalității de gen mai mult de 10 ani. În alegerile locale generale din 20 octombrie 2019, CPD a analizat modul în care partidele politice au respectat principiul egalității de gen în procesul de desemnare a candidaților și respectarea noilor prevederi legislative, accesul bărbaților și femeilor candidați la mass-media și percepțiile alegătorilor față de femeile și bărbații candidați.

I. REPREZENTAREA ÎN ALEGERILE LOCALE GENERALE 2019

1.1. Alegeri pentru funcția de primar(ă)

1. În ultimele trei cicluri electorale, ponderea femeilor candidate a crescut cu doar 5%. Ponderea totală a candidadelor la funcția de primar(ă) pentru alegerile din 20 octombrie 2019 a crescut doar cu 4,6% față de scrutinul electoral din 2015. În 2011 a fost înregistrată cea mai mică prezență a femeilor candidate înregistrate în cursa electorală. Ponderea femeilor candidate pentru această funcție este mai mare în circumscripțiile mici (de obicei sate) și mai mică pentru circumscripțiile mari (orașe și municipii). Acest fapt indică asupra modului în care partidele politice desemnează mai mulți bărbați pentru circumscripțiile *strategice*. Acolo unde procesul de selectare/desemnare a candidaților este mai descentralizat – în sate – ponderea femeilor candidate este mai mare.

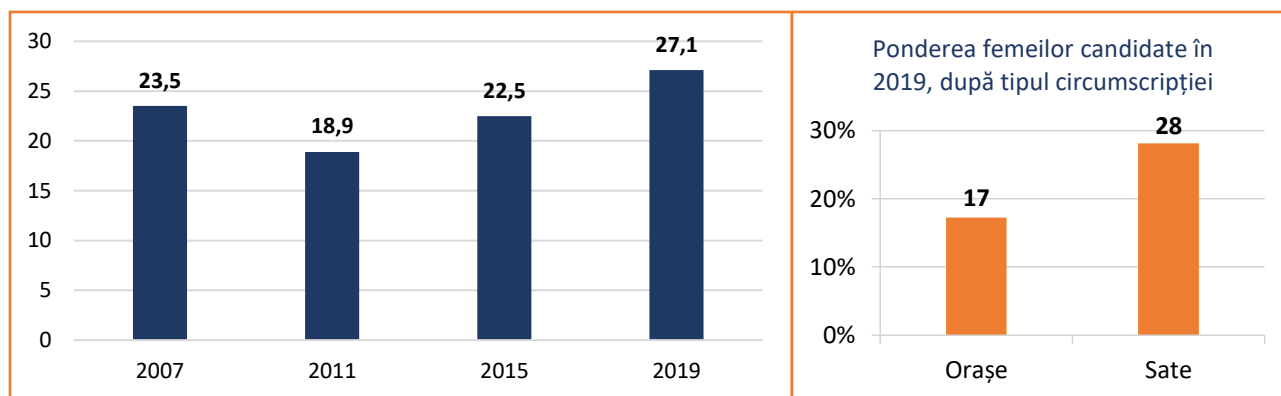

Figura 1. Ponderele femeilor în rândul candidaților la funcția de primar(ă), pe scrutine electorale și tipul circumscripției, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

2. Dacă tendințele ilustrate se vor menține, Moldova va atinge ponderea de 40% a femeilor candidate pentru funcția de primară tocmai peste trei cicluri electorale – în anul 2031. Luând în considerare tendința de creștere a numărului de femei candidate la funcția de primar(ă) în ultimele scrutine electorale, graficul de mai jos reflectă o sporire liniară a ponderii femeilor candidate. Astfel, abia în anul 2031 va exista probabilitatea că 40% dintre candidații pentru funcția de primar vor fi femei. Această schimbare lentă, *de la sine*, a poziției partidelor în acest context, arată o dată în plus necesitatea cotei duble de reprezentare, fără de care ponderea femeilor în aceste funcții nu ar spori semnificativ.

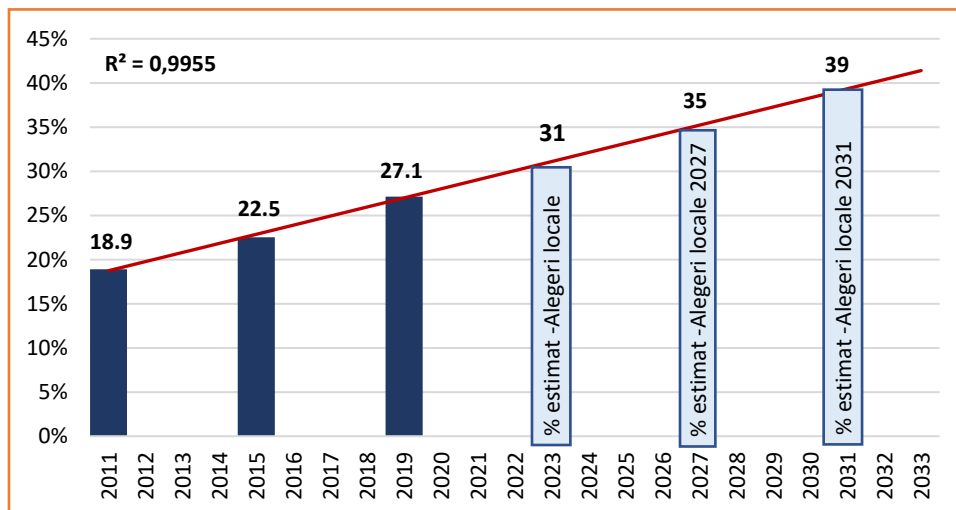

Figura 2. Ponderele femeilor în rândul candidaților la funcția de primar(ă) (estimări)
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

3. Partidele politice au desemnat în mod diferit femei pentru funcția de primară. Partidele politice sunt responsabile pentru a decide și a înainta candidații pentru toate funcțiile în alegerile locale. Observăm că ponderea femeilor candidate înaintate de către formațiunile politice diferă de la un partid la altul. Desigur, aici ar trebui să ținem cont că nu toate partidele au înaintat candidați/te în toate localitățile din țară pentru funcția de primar/ă la alegerile locale generale din 2019. Cu toate acestea, observăm că doar Partidul Politic Șor are peste 40% de femei candidate.

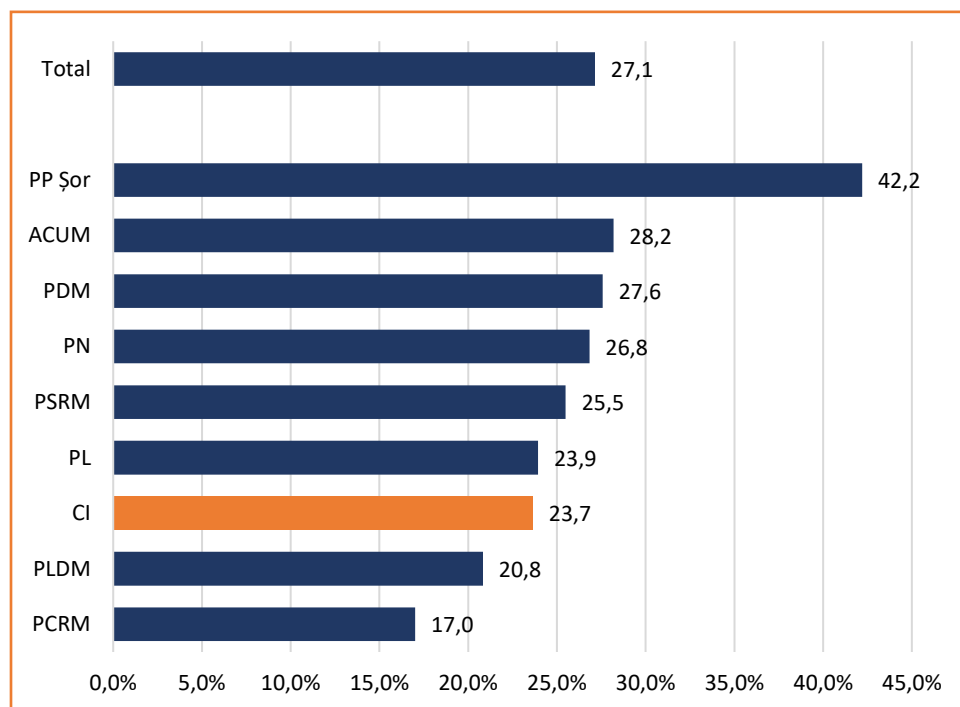

Figura 3. Ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de primar/ă pe formațiuni politice
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

4. Ponderea femeilor care au candidat independent a crescut nesemnificativ. Ponderea femeilor care candidează independent rămâne a fi mai mică decât ponderea femeilor desemnate pentru aceeași funcție de către partidele politice. Acest lucru arată că: (i) femeile sunt mai reticente să candideze, fără a avea sprijinul unui partid, inclusiv sprijinul moral și financiar și (ii) sporirea gradului de reprezentare a femeilor pentru funcția de primar/primară nu va fi posibilă fără implicarea partidelor politice.

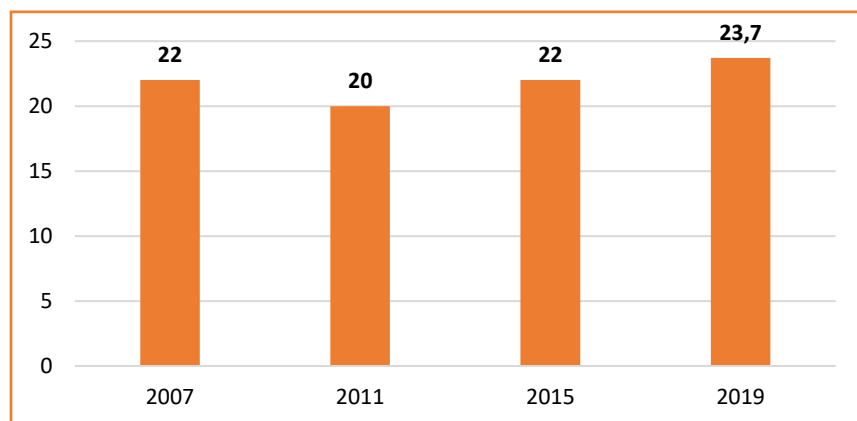

Figura 4. Ponderea femeilor care au candidat independent pentru funcția de primară, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

5. Distribuția teritorială a ponderii candidadelor pentru funcția de primară este destul de neuniformă. Analizând candidații/tele pentru funcția de primar/ă pentru toate localitățile, observăm că ponderea femeilor diferă destul de mult de la o localitate la alta. Astfel, localitățile cu cele mai multe femei candidate sunt: Anenii Noi, Sângerei, Edineț, Fălești, Cahul, Leova și Râșcani. În aceste raioane, cota este de peste 30% de candidate. Însă, dacă analizăm fiecare regiune dintre cele menționate, observăm că femeile sunt desemnate drept candidate în localitățile rurale ale acestor raioane și nu în orașele respective. Municipiile Chișinău și Bălți au cele mai puține candidate, comparativ cu celelalte localități din țară, ceea ce confirmă faptul că femeile se regăsesc mai puțin în circumscripțiile strategice.

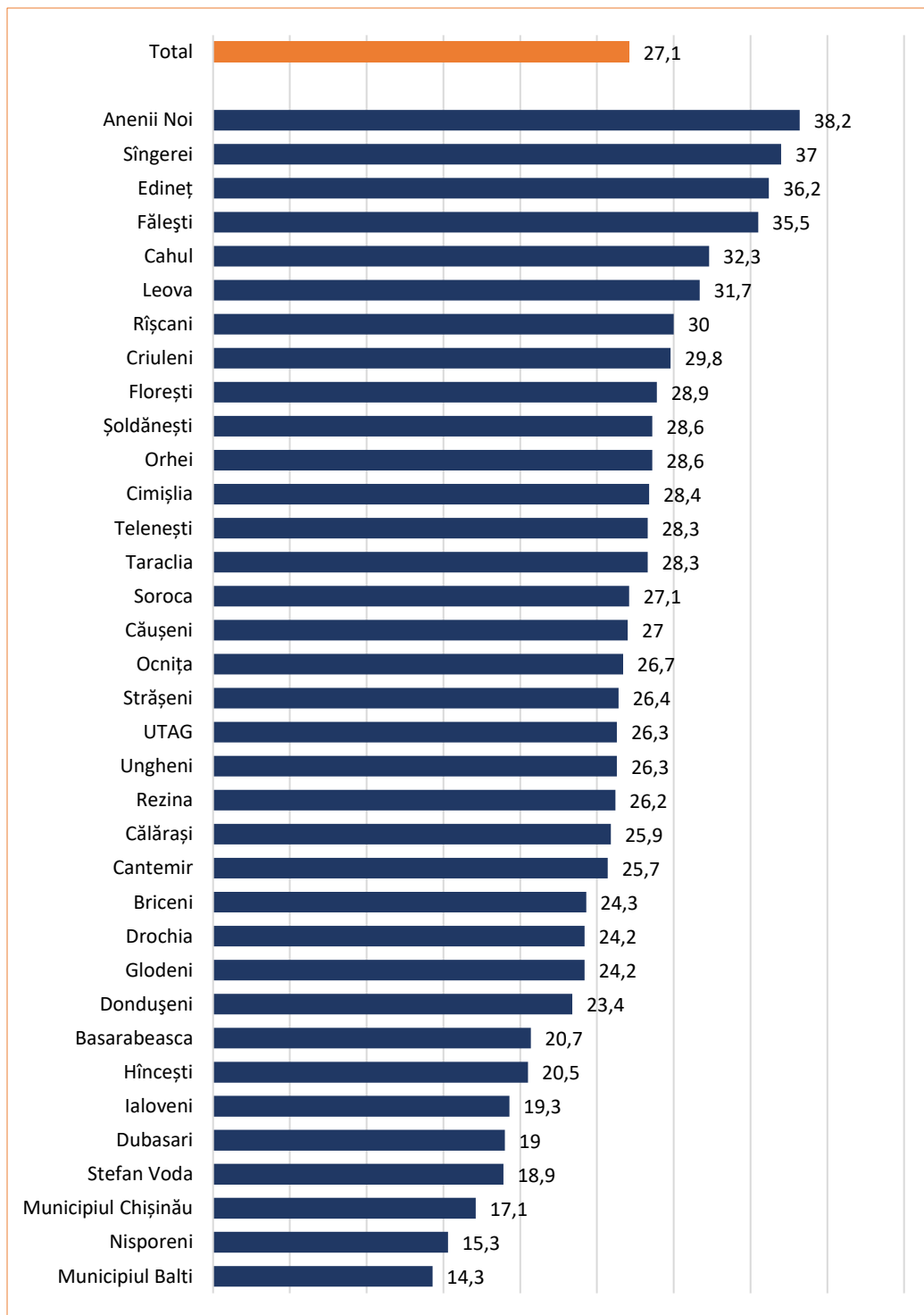

Figura 5. Ponderea femeilor care au candidat pentru funcția de primară, în profil teritorial, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

6. În majoritatea raioanelor din țară, ponderea femeilor candidate pentru funcția de primară a crescut. Figura 6 ilustrează ponderea candidadelor la funcția de primar/ă în alegerile locale din 2019, versus alegerile locale din 2015. Observăm că în Dubăsari, Taraclia, Briceni a scăzut drastic numărul femeilor înregistrate în cursa electorală. La celălalt pol al axei se situează UTAG, Orhei și Cahul, unde numărul candidadelor a crescut considerabil, în mare parte, datorită faptului că ponderea femeilor în scrutinul din 2015 a fost destul de mică.

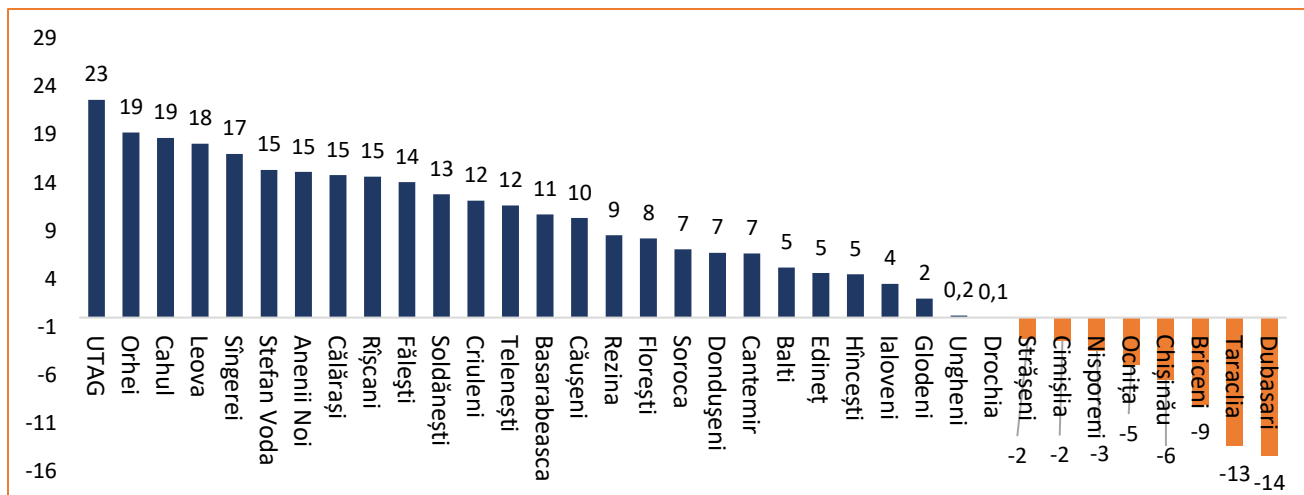

Figura 6. Progresul în 2019 în ceea ce privește ponderea femeilor candidate pentru funcția de primară, față de 2015, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

7. În raioanele unde au candidat mai multe femei pentru consiliul local în 2015, au candidat mai multe femei pentru funcția de primară în 2019. Acest lucru poate fi observat din figura de mai jos. Putem presupune că orice efort de a susține și încuraja femeile să candideze pentru funcții în administrația locală poate, în timp, determina ca acestea să candideze pentru funcția de primară.

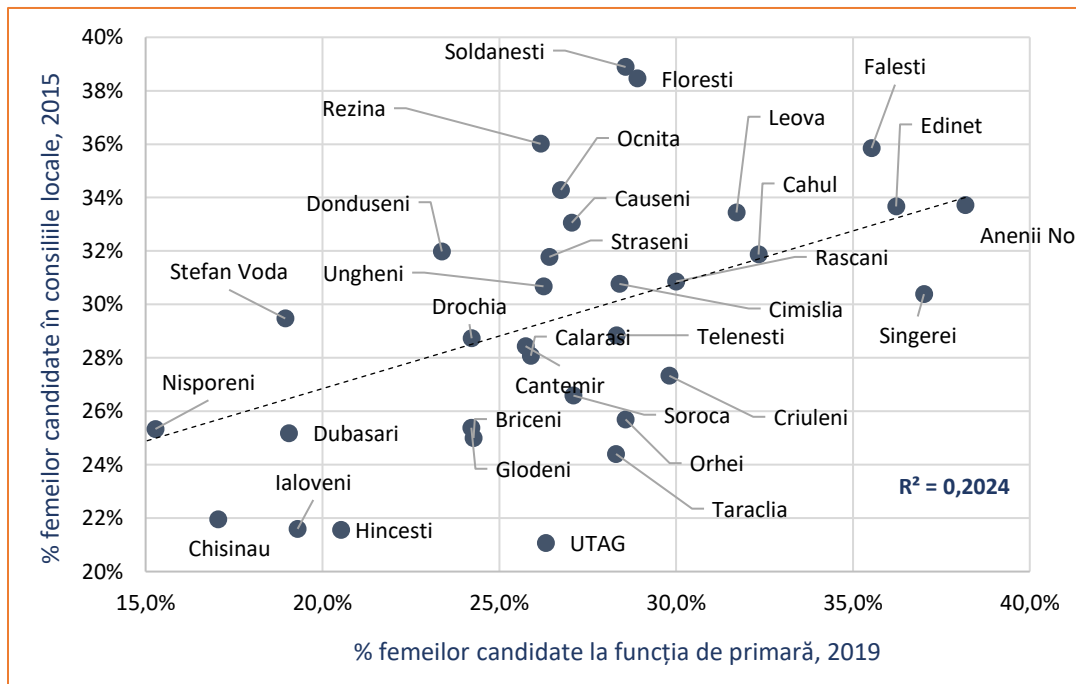

Figura 7. Relația între ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de primar/ă în 2019 și ponderea acestora în rândul candidaților în consilii locale în 2015

Sursa: Calculele CPD în baza informației de la CEC

8. Ponderea femeilor primare a crescut cu doar 2% în urma alegerilor locale din 2019. În rezultatul acestui scrutin, 22,4% candidate au ieșit învingătoare (196 femei, în valoare numerică) și dețin funcția de primară. Față de celelalte alegeri, numărul acestora a crescut cu doar 2%, tendință care se păstrează ultimele trei scrutine electorale. Deși înregistrăm o anumită creștere, totuși ponderea femeilor este foarte mică. Astfel din numărul total de persoane care dețin funcția de primar în circumscripții mari (de obicei, orașe), doar 16% sunt femei. Iar din numărul total de primari în circumscripții mici (de obicei, sate) - 23% sunt femei. Graficul de mai jos demonstrează că femeile nu doar că au tendința de a candida în circumscripții mai mici, dar și câștigă mult mai des, comparativ cu cele care candidează în circumscripții mai mari.

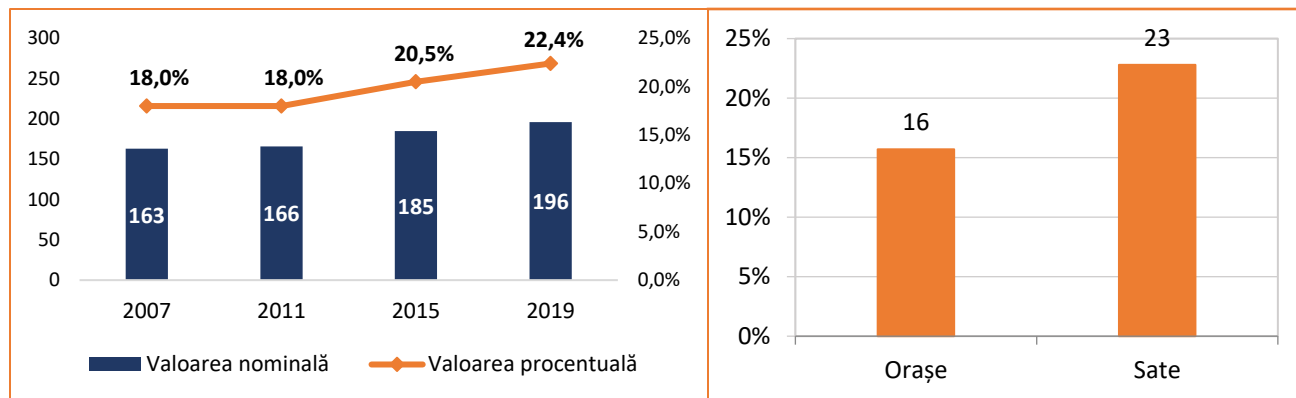

Figura 8. Ponderea femeilor alese în funcția de primară, pe scrutine electorale
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

9. Pierderea de gen în alegerile locale generale 2019 constituie 5%. Pierderile de gen sunt calculate ca diferența dintre ponderea femeilor candidate și ponderea femeilor alese în funcție. Această diferență exprimă în mod direct competitivitatea femeilor, în raport cu bărbații, în lupta electorală, dar și mai important – disponibilitatea alegătorului de a vota o femeie sau de a nu ține cont de genul candidatului în determinarea opțiunii de vot. Comparativ cu scrutinul electoral din 2015, pierderea de gen la alegerea primarilor în scrutinul din 2019 a crescut cu 2,7%. Această creștere este determinată de sporirea numărului de femei candidate față de anii precedenți (cu 5%), în timp ce creșterea numărului de primare alese înregistrează un ritm mai lent (2%).

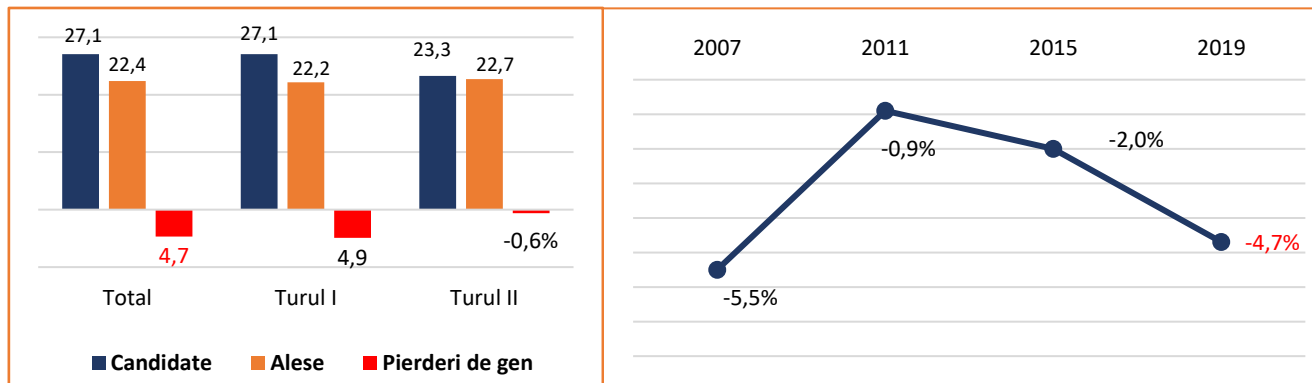

Figura 9. Pierderile de gen la alegerile primarilor, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

10. Pierderile de gen sunt înregistrate mai mult în rândul candidatoelor desemnate de către formațiunile politice. Figura 10 ne permite să afirmăm că femeile care au candidat independent au fost mai competitive decât cele desemnate de către partidele politice. Totodată, observăm că pierderea de gen este mai mare în circumscripțiile mici (de regulă, sate). Aceste date sugerează că, pe de o parte, partidele politice tind să desemneze mai multe femei la funcția de primar(ă) în circumscripțiile unde șansele de câștig sunt mult mai mici, iar pe de altă parte – cele care candidează în circumscripțiile mari, deși au o pondere mult mai mică, sunt mai competitive.

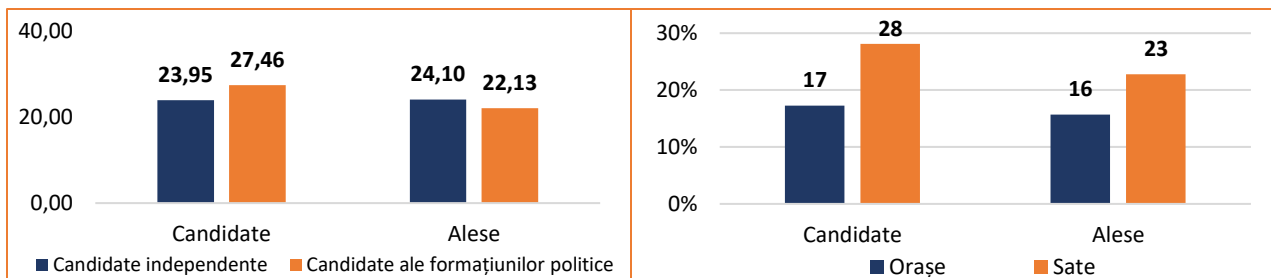

Figura 10. % femeilor în rândul candidaților și primarilor aleși, pe tip candidat, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

11. Distribuția teritorială a femeilor alese în funcția de primară este destul de neuniformă. Astfel, localitățile cu cele mai multe femei primare sunt: Sângerei, Fălești, Cahul, Strășeni. În aceste localități, numărul învingătoarelor variază între 37% - 42%. Dacă să comparăm localitățile cu localitățile unde au candidat cele mai multe femei, observăm că clasamentul s-a schimbat foarte mult. Anenii Noi de pe primul loc în clasament cu cele mai multe femei candidate, a coborât pe locul 5 cu o diferență foarte mare față de primele patru localități cu cele mai multe primare alese. Iar Edineț de pe locul trei în topul localităților cu cele mai multe femei candidate, nu se regăsește nici în primele 10 localități cu cele mai multe femei primare alese.

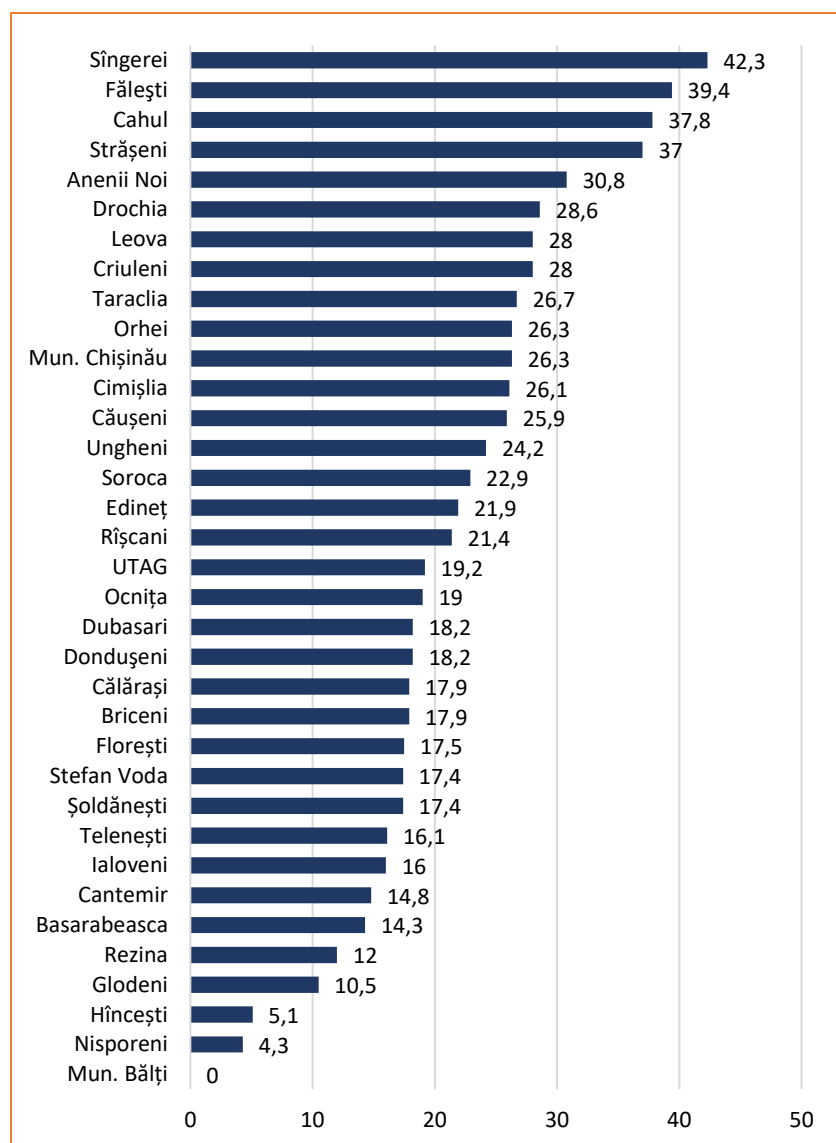

Figura 11. Ponderea femeilor primare în profil teritorial
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

12. Pierderile de gen per raion variază semnificativ în plan geografic. Graficul de mai jos arată care este diferența dintre numărul femeilor candidate și numărul femeilor învingătoare pentru fiecare raion/municipiu. Deși în majoritatea raioanelor se înregistrează pierderi de gen la alegerile primarilor, unele raioane indică o tendință pozitivă, în mod special, cele în care formațiunea politică majoritară a înregistrat pierderi de gen mai mici.

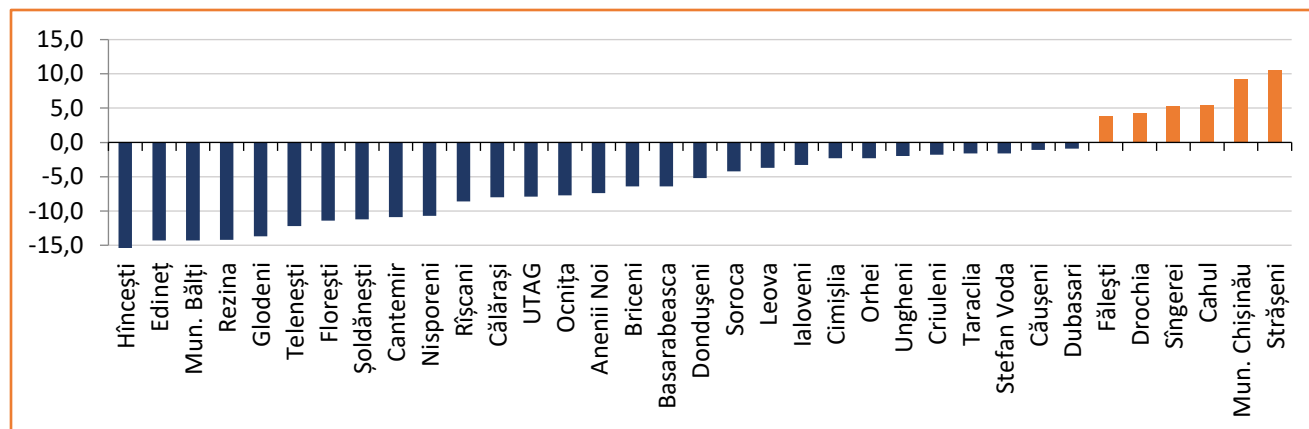

Figura 12. Pierderile de gen la alegerile primarilor per localitate, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

1.2. Alegerile consilierilor raionali/ municipali și locali

13. În 2019 s-a înregistrat cea mai mare pondere a femeilor candidate la funcția de consilieră din ultimele 4 scrutine electorale. Analizând graficele de mai jos, observăm că numărul femeilor candidate pentru funcția de consilieră, atât de nivelul I, cât și de nivelul II a crescut considerabil față de ultimele scrutine. Ponderea femeilor candidate pentru funcția de consilieră raională/municipală a crescut cu aproximativ 14%, iar la funcția de consilieră locală cu 11%.

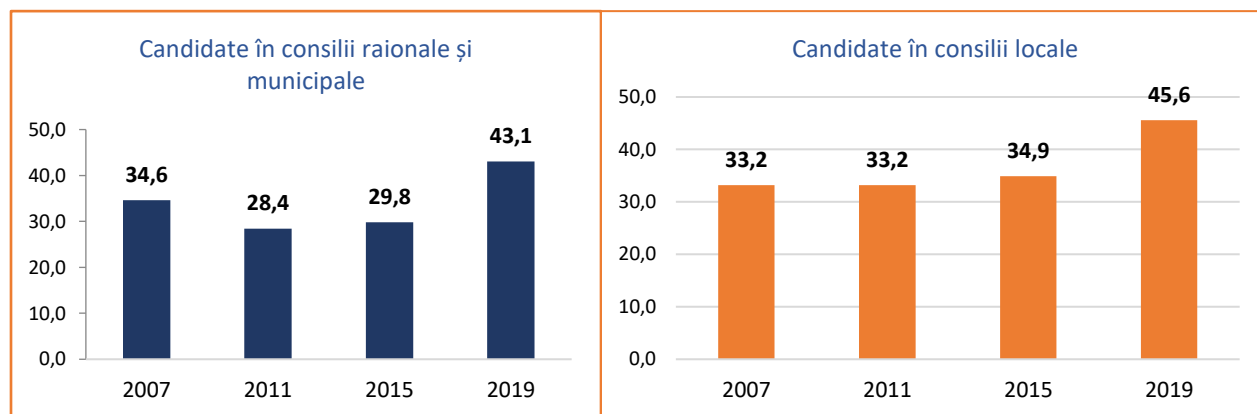

Figura 13. Ponderea femeilor în rândul candidaților în consilii raionale/municipale și locale, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

14. Numărul candidatelor a crescut datorită sistemului de cotă dublă (include cota de reprezentare de 40% și prevederi de poziționare pe liste). Prevederile legislative care stipulează modalitatea de întocmire a listelor de candidați, pentru a asigura o reprezentare echitabilă a genurilor, a determinat sporirea numărului de femei candidate la funcția de consilieră pentru ambele niveluri. Ținând cont de tendințele din ultimele două scrutine electorale, ponderea totală a candidatelor ar fi fost mult mai mică, dacă prevederile respective nu ar fi fost aprobate. Acest lucru este demonstrat nu doar de analiza dată, dar și de rezultatele monitorizării celorlalte scrutine electorale. Considerăm că introducerea unei derogări speciale pentru alegerile locale generale 2019 a diminuat impactul cotelor.

15. Cele mai multe femei candidate la funcția de consilieră au fost desemnate de către partidele politice. Partidele politice joacă un rol important în promovarea și asigurarea echilibrului de gen în desemnarea candidaților. Cu regret, femeile manifestă reticență pentru a candida, dacă nu au sprijinul unui partid, inclusiv sprijinul moral și financiar. Datele graficului de mai jos arată că pentru funcția de consilier/ă raional/ă doar 10,9% de femei au candidat independent, față de 89,1% candidați bărbați. O situație similară se atestă și în cazul candidaților la funcția de consilier/ă local/ă, deși ponderea acestora este mai mare – 17,7%.

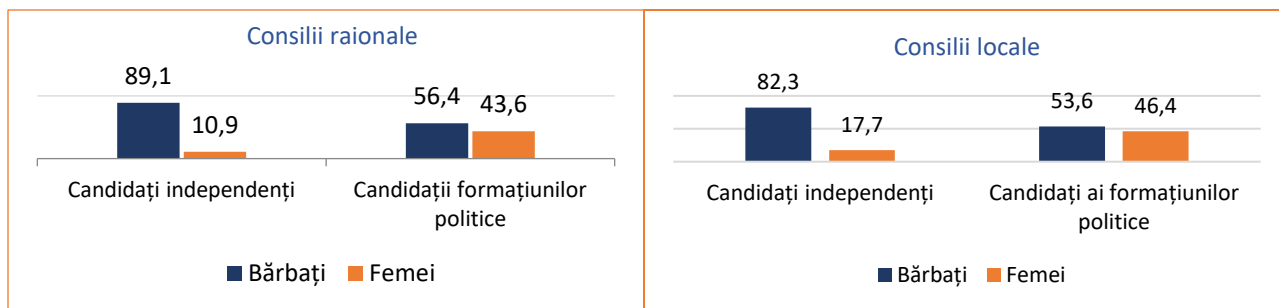

Figura 14. Ponderele candidaților în total candidați în consilii raionale, municipale și locale, pe tip candidat
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

16. Deși au fost introduse prevederi de plasament, partidele politice continuă să desemneze femeile pe locuri mai puțin eligibile. Conform prevederilor legislative, la alegerile locale din 2019 partidele politice urmau să desemneze, pe lista de candidați, la fiecare 10 locuri – 3 persoane de sex opus. Figura de mai jos indică o creștere semnificativă a ponderii femeilor care au candidat atât la funcția de consilieră raională/ municipală, cât și locală, comparativ cu scrutinul electoral 2015. Cu toate acestea, observăm că, în pofida prevederilor date, partidele politice au tendința de a desemna femei pe locuri mai puțin favorabile. În cazul consilierilor raionali/ municipali, pe primul loc au fost desemnate doar 14% de femei candidate, față de 86% de bărbați pe aceeași poziție. O situație similară se înregistrează și pe listele consilierilor locali – doar 30% din primele locuri sunt ocupate de femei. Pe locurile mai puțin favorabile, ponderea femeilor candidate crește considerabil.

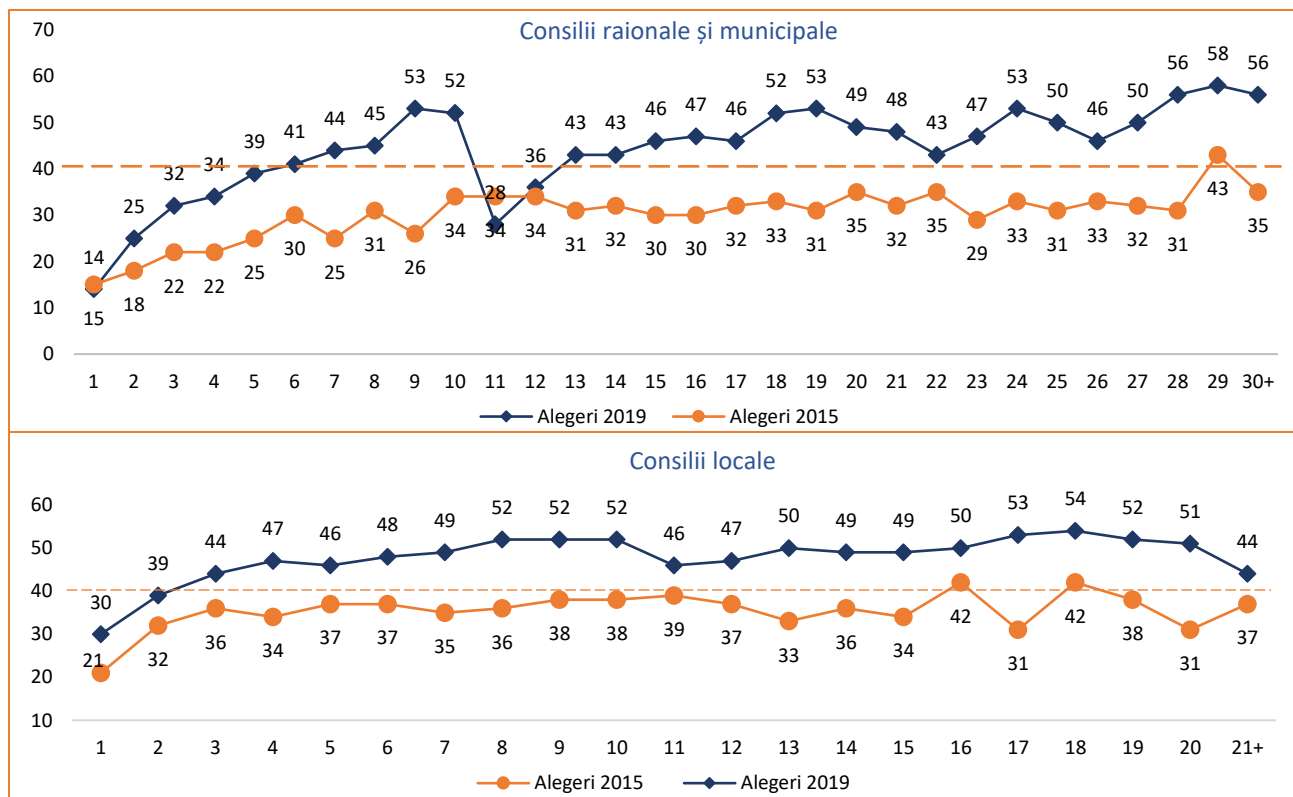

Figura 15. Poziționarea femeilor candidate pe poziții pe liste (consilii raionale, municipale și locale), %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

17. În majoritatea raioanelor în care au fost alese femei primare și numărul de consiliere învingătoare este mai mare. Analiza detaliată a datelor cu privire la rezultatele alegerilor locale generale a identificat o relație strânsă între ponderea femeilor primare și consilierelor alese. Astfel, figura de mai jos ne arată că în localitățile unde funcția de primar/ă a fost câștigată de o femeie, numărul consilierelor alese este mai mare. De asemenea, în localitățile unde au candidat femei pentru funcția de primară, a fost înregistrată o majorare a numărului de candidate la funcția de consilieră.

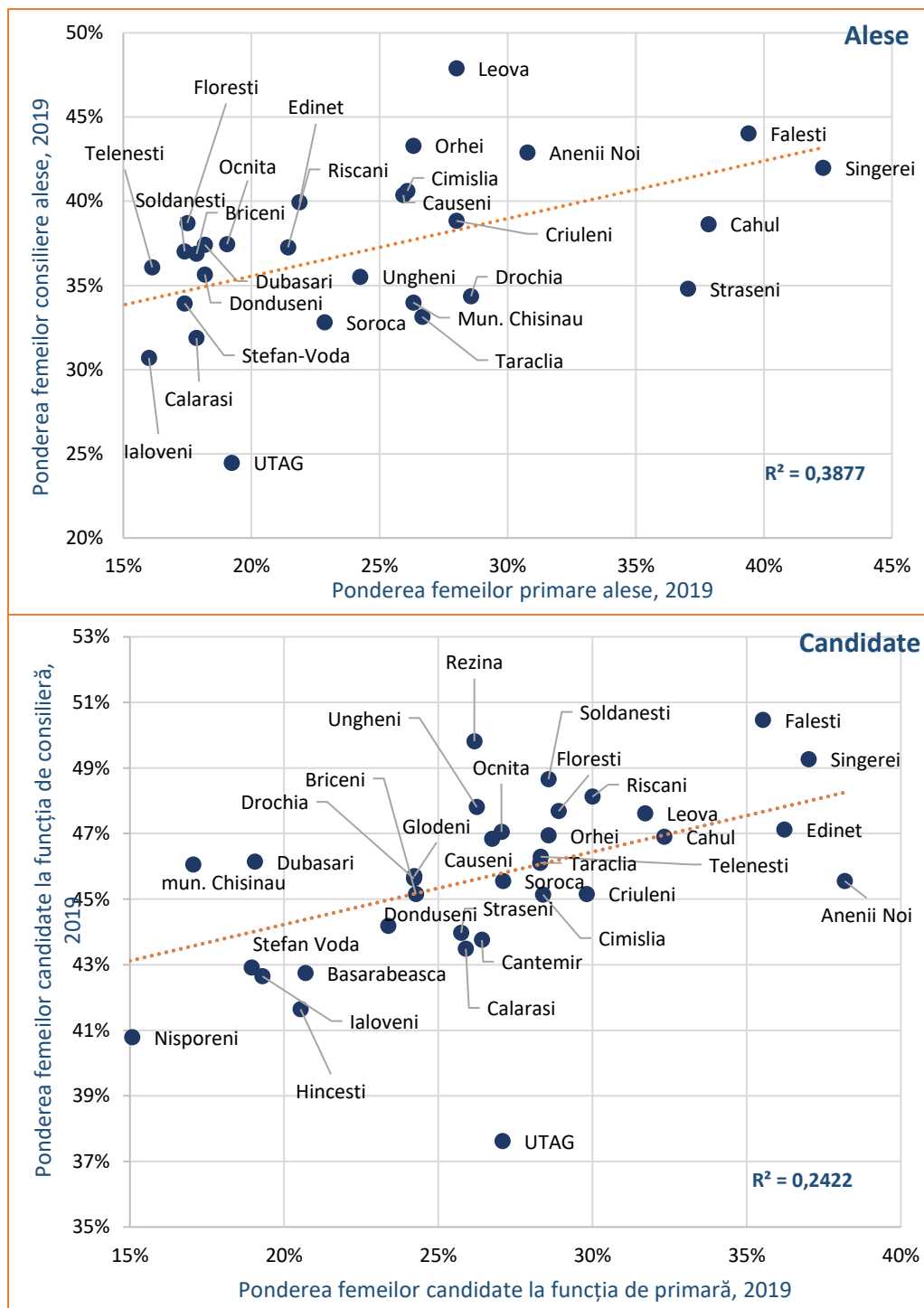

Figura 16. Relația dintre ponderea femeilor în rândul primarilor și consilierilor candidați și aleși
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

18. În majoritatea raioanelor și municipiilor au fost desemnate minimum 40% candidate la funcția de consilieră. Distribuția teritorială a femeilor candidate la funcția de consilieră raională/municipală arată că în majoritatea localităților au fost înregistrate minimum 40% candidate, iar în unele localități ponderea totală a acestora a ajuns la 46%. Totuși, după cum arată figura de mai jos, există trei raioane care au înregistrat o pondere medie mai mică de 40%. Acestea sunt Cantemir 39,9%, Ocnița – 39,0% și Basarabească cu cel mai mic număr de candidate – 37,3%. Acest lucru a fost determinat de mai mulți factori: i) calculul matematic efectuat de către partidele politice și Biroul Electoral Central la aplicarea cotei de reprezentare de 40%¹, ii) liste de candidați înregistrate fără a fi pe deplin respectate cota de 40% și prevederile de plasament.

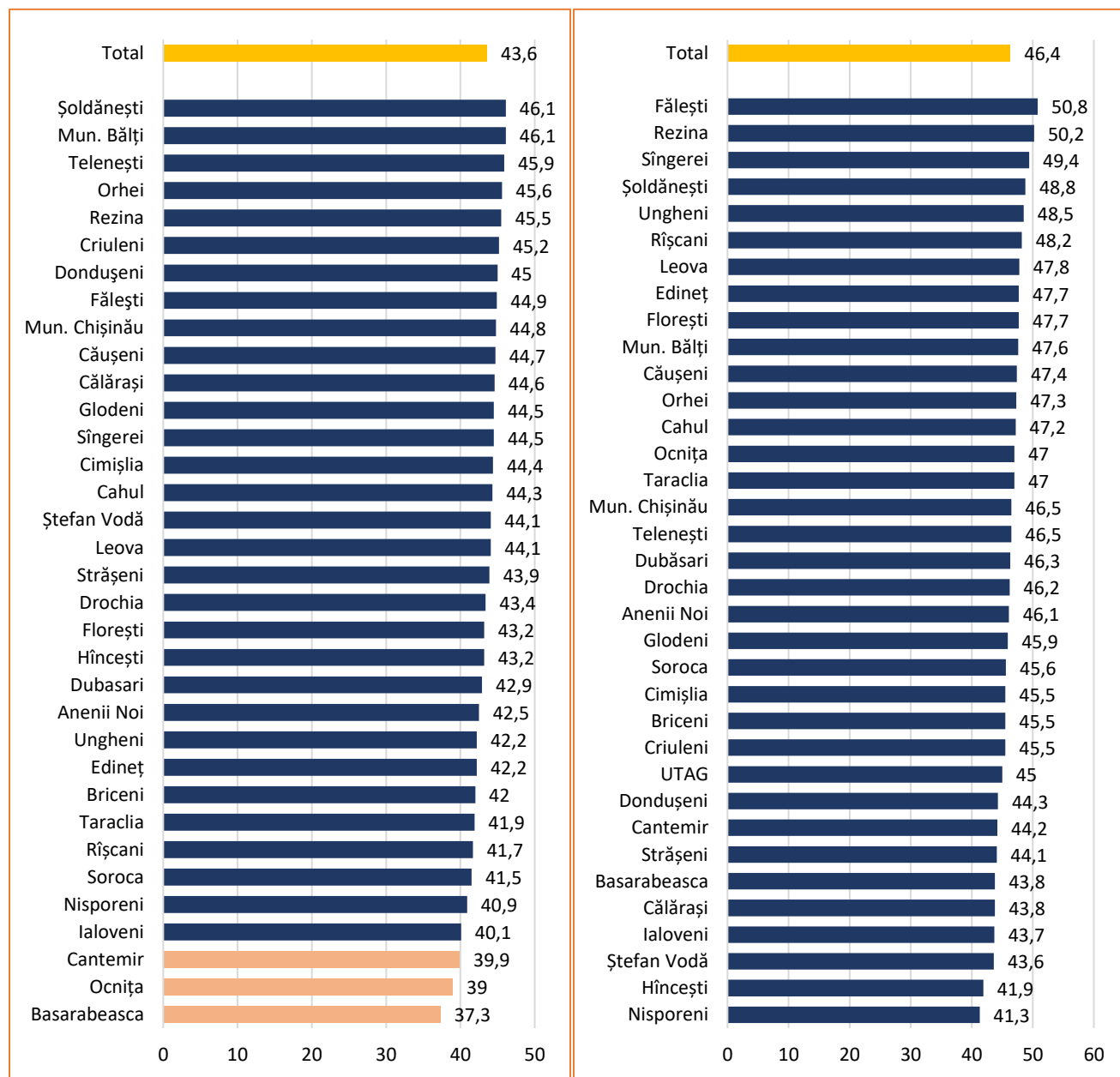

Figura 17. Ponderea femeilor în rândul candidaților în consilii raionale, municipale și locale, pe raioane, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

¹ Partidele politice calculează cota de reprezentare de 40% la întocmirea listei de candidați, iar Biroul Electoral Central verifică corectitudinea acestuia la înregistrarea listei de candidați. La calculul matematic al cotei de 40%, se aplică rotunjirea zecimalelor. De exemplu: 43,4% de femei pe lista de candidați se înregistrează ca 43%. Diferența de 0,4% cauzează pierderi numerice la nivel raional.

19. Partidele politice au desemnat mai multe femei pe listele de candidați, fiind constrânși de prevederile legislative. Această afirmație este confirmată de următorul grafic, care arată ponderea candidatelor la funcția de consilieră din perspectiva partidelor politice. Deși distribuția este foarte diferită, se observă, totuși, că fiecare partid s-a străduit să asigure o reprezentare echitabilă și un echilibru de gen la desemnarea candidaților la funcția de consilieri raionali/municipali. Excepție de la tabloul general face formațiunea politică PUN, care a înaintat candidați pentru funcția de consilier/ă raional/ă în 13 raioane, dintre care în 5 raioane nu a respectat pe deplin cota de reprezentare.

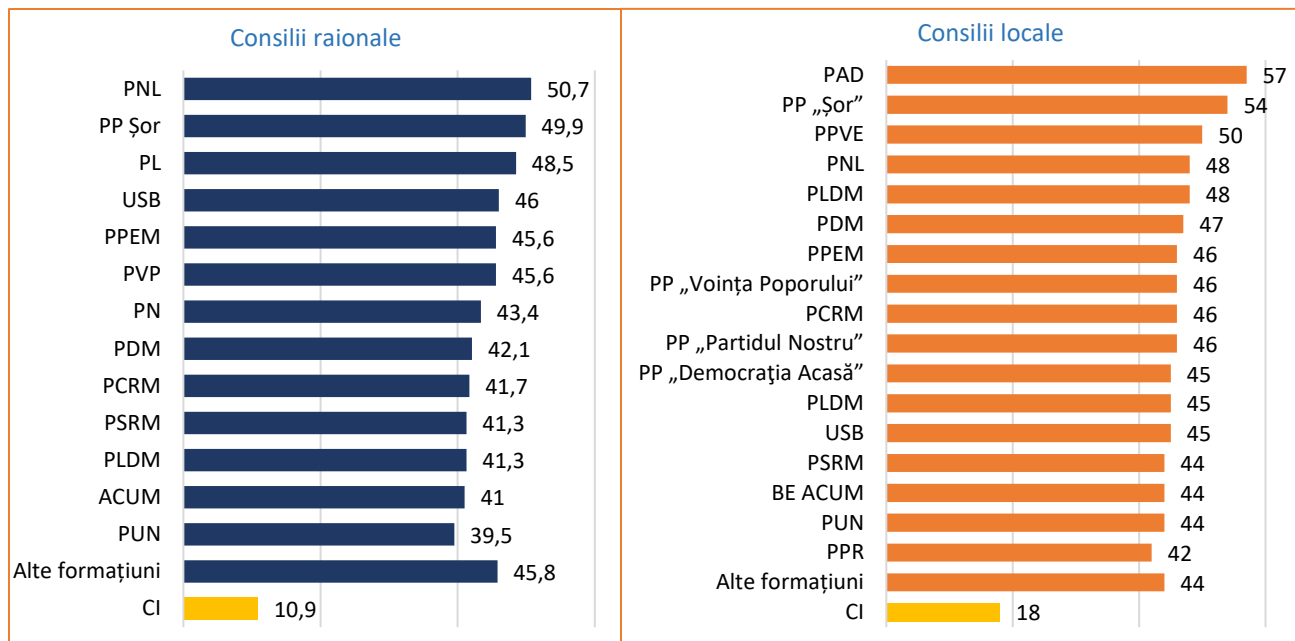

Figura 18. Ponderea femeilor în rândul candidaților în consilii raionale, pe formațiuni politice

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

20. Pierderile de gen sunt mai mari comparativ cu scrutinul din 2015. Pierderea de gen pentru funcția de consilieră de nivelul II constituie 14,3%. Acest lucru demonstrează că doar introducerea cotei de reprezentare de 40% (fără prevederi de plasament) nu poate avea efectul scontat. Creșterea înregistrată în rândul candidatelor alese se datorează prevederilor de plasament și anume: la fiecare 10 locuri – 3 să fie de sex opus. Acest fapt a asigurat femeilor locuri câștigătoare. Ținând cont de derogarea specială pentru alegerile din 2019, considerăm că la următoarele alegeri, pierderile de gen se vor diminua.

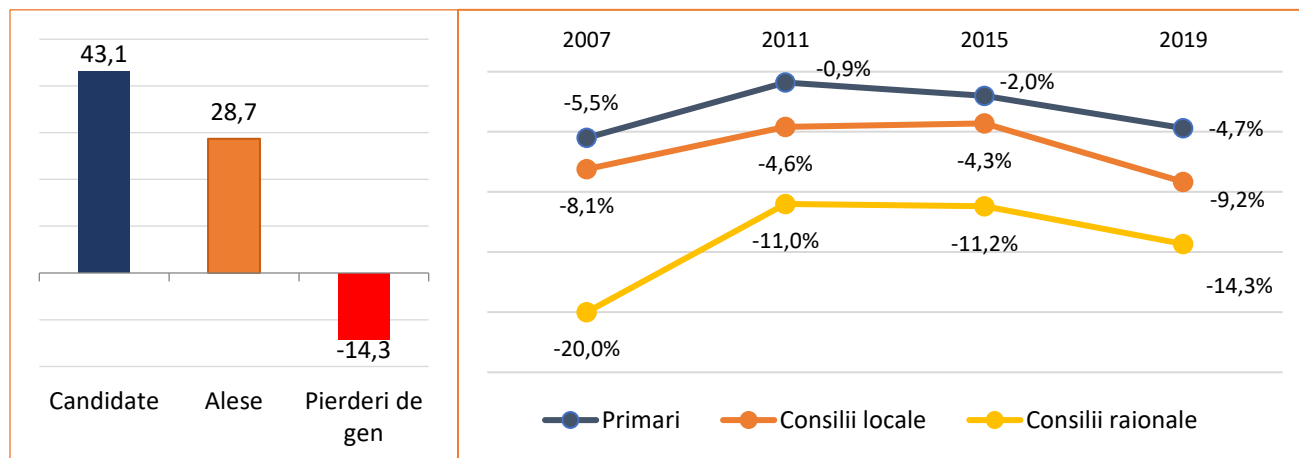

Figura 19. Pierderile de gen în rândul consilierilor raionali/municipali, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

21. Ponderea femeilor alese în funcția de consilieră diferă în plan regional. În municipiul Bălți sunt cele mai multe femei consiliere – 45,7%, iar în raionul Basarabeasca – cel mai mic număr: circa 13%. Această diferență se explică prin gradul de fragmentare a formațiunilor politice la nivelul consiliului raional. Astfel, în cazul raioanelor unde o formațiune politică este dominantă (deține peste 20 de mandate în consiliul raional, cazul municipiului Bălți), există mai multe șanse ca femeile să accedă în funcție, datorită prevederilor actuale de plasament (formula 3 la 10). De cealaltă parte, raioanele în care formațiunile politice sunt segmentate (fiecare formațiune înaintea între 1-8 consilieri, cazul raionului Basarabeasca), probabilitatea desemnării unor femei pe primele locuri ale listei de candidați este mică, respectiv și șansele de a accede scad considerabil.

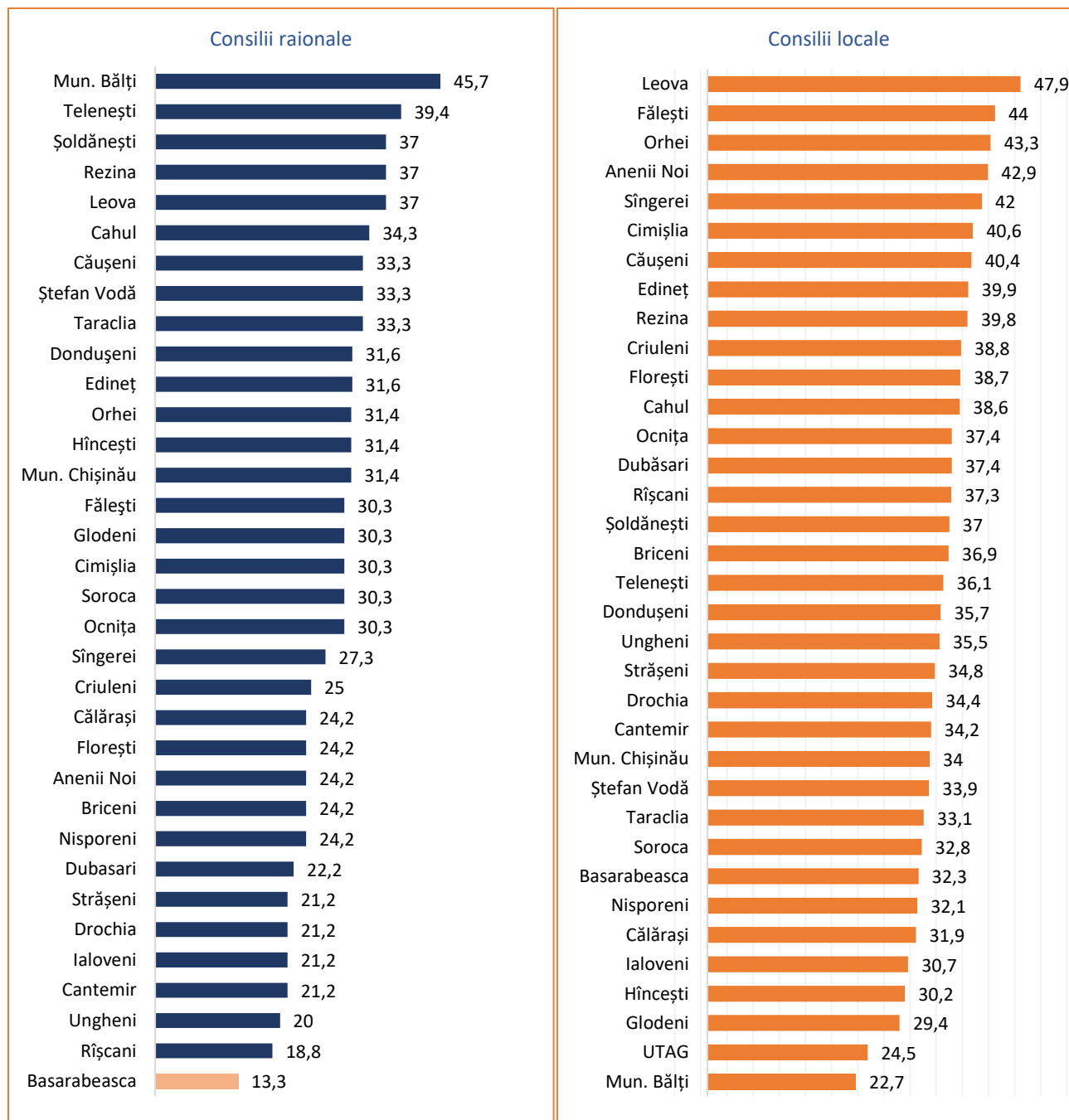

Figura 20. Ponderea femeilor alese în funcția de consilieră raională, pe raioane, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

22. Astfel, numărul femeilor consiliere alese este influențat de numărul de mandate obținut de formațiunea politică dominantă în consiliu. Figura 21 demonstrează o dată în plus o relație proporțională între numărul de mandate obținute de un partid politic și ponderea femeilor consiliere ce acced în funcție. Astfel, cu cât mai mare este numărul de mandate (sau ponderea acestora în numărul total de mandate într-un consiliu anume), cu atât mai multe femei obțin funcția de consilieră. Acest lucru indică asupra importanței prevederilor de plasament, care asigură mai multe șanse femeilor de a accede în funcții decizionale.

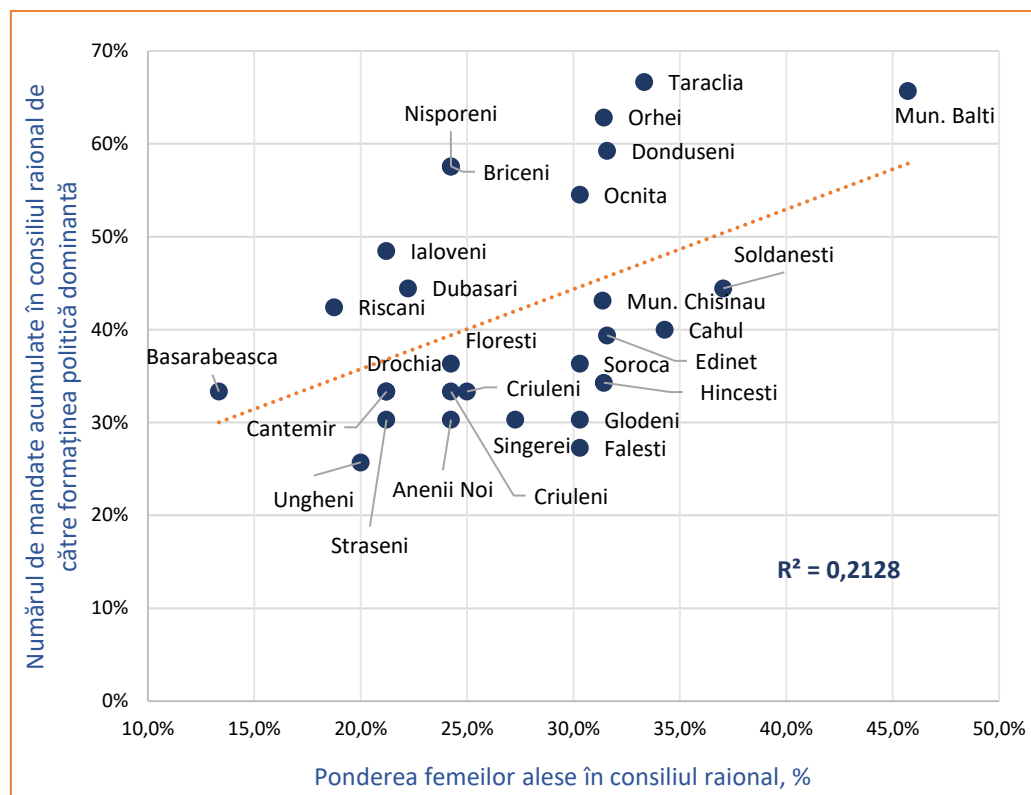

Figura 21. Relația între ponderea femeilor în rândul consilierilor raionali aleși și scorul obținut de formațiunea politică cu cel mai bun rezultat per raion

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

23. În alegerile locale generale 2019 a fost înregistrat cel mai mare număr de consiliere alese din ultimii 16 ani. Rezultatele alegerilor locale generale arată că în funcția de consilieră la nivel raional/municipal au fost alese 28,7% femei, înregistrând o creștere de 10% față de scrutinul precedent. La nivel local au fost alese 36,5% femei consiliere, ceea ce semnifică o creștere cu aproximativ 6%. Afirmăm cu certitudine că această creștere semnificativă se datorează prevederilor legislative menționate anterior. Odată ce a crescut ponderea totală a femeilor candidate la funcția de consilieră raională/municipală, a crescut și numărul femeilor alese în această funcție.

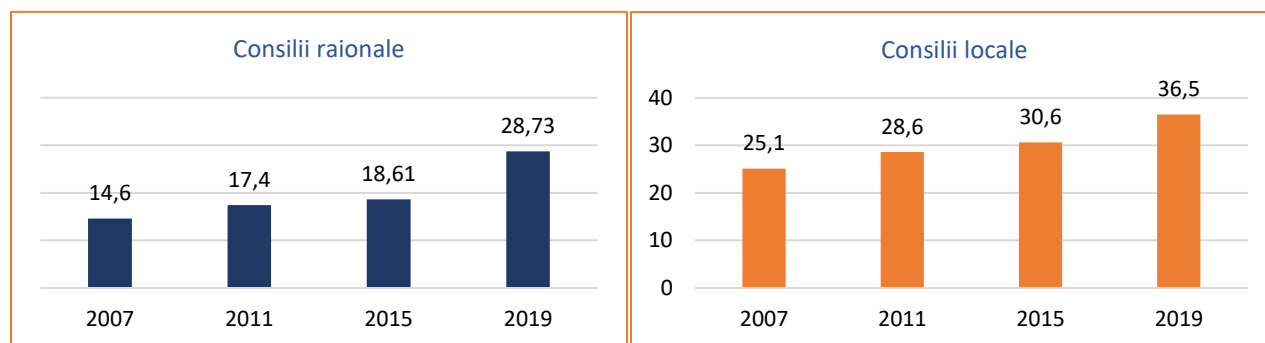

Figura 22. Ponderea femeilor în rândul aleșilor în consilii raionale/municipale și locale pe ani

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

24. Circa o treime din totalul listelor de candidați la funcția de consilier/ă de ambele nivele, înregistrate de către Consiliile Electorale de Circumscripție, nu au respectat cota de reprezentare și/sau prevederile de plasament. Figura 23 arată elocvent în ce măsură partidele politice au respectat sistemul de cotă dublă: au considerat cota de reprezentare de 40% și prevederile de poziționare pe liste. Astfel, la nivel de consiliu raional/municipal au fost înregistrate contrar prevederilor legale 35,6% liste, dintre care 27,5% nu au respectat cota de reprezentare, iar altele 8,1% prevederile de plasament pe liste. La nivel de consiliu local, ponderea listelor înregistrate cu încălcări se ridică la 40,3% (38,3 nu respectă cota de reprezentare, 2% – poziționarea pe liste).

25. Deși într-o pondere mult mai mică, bărbații la fel sunt defavorizați la întocmirea listelor de candidați. Sistemul de cotă dublă vine să asigure reprezentarea echitabilă pentru ambele genuri în funcții decizionale. Cu toate acestea, încălcări se atestă atât la desemnarea femeilor pe listele de candidați, cât și a bărbaților. Figura 23 arată că în anumite situații bărbații sunt cei defavorizați (ponderea acestora era mai mică de 40% pe listele de candidați) – 12,% de astfel de liste la nivel local, 5,5% - la nivel raional. Totuși, ponderea listelor care au defavorizat femeile, prin încălcarea prevederilor legale, este mult mai mare: 30,1% din listele de candidați în cazul consiliilor raionale și 27,6% din liste – la nivelul consiliilor locale – au încălcat prevederile de reprezentare și poziționare a femeilor candidate.

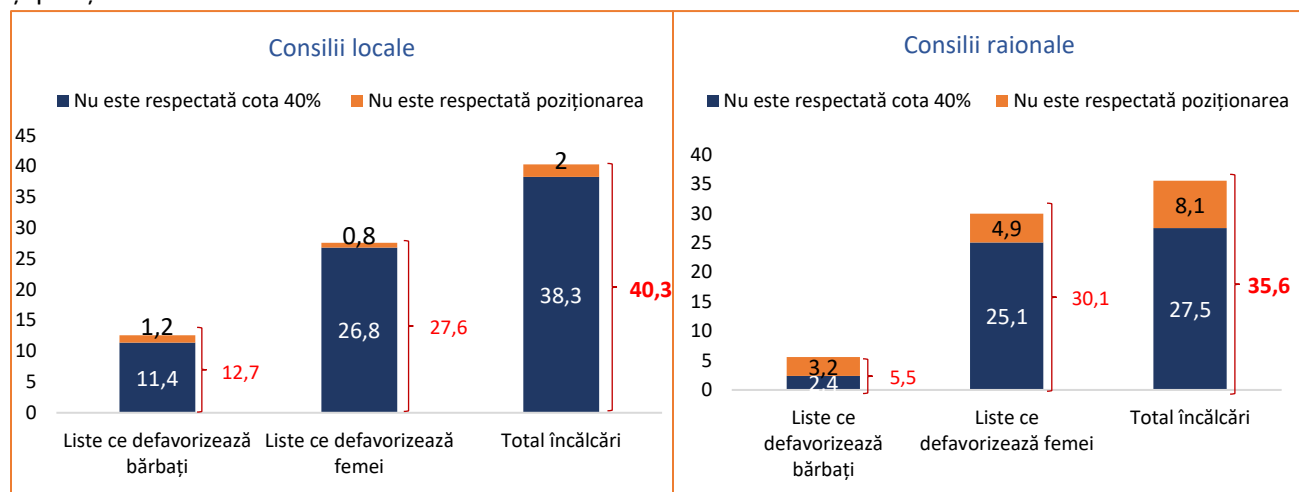

Figura 23. Ponderea listelor de candidați în consilii raionale/ municipale și locale în care nu au fost respectate prevederile privind cota și poziționarea

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

26. La nivel de circumscripții se înregistrează diferențe semnificative în ce privește modul de respectare a cotei de reprezentare de 40%. În figura 24 putem observa ponderea listelor înregistrate cu încălcări ale prevederilor legislative privind cota de reprezentare de 40%, evidențiindu-se diferențe considerabile în plan regional. Astfel, în unele circumscripții, ponderea listelor ce nu respectă prevederile legislative depășește 50% (Hîncești, Nisporeni, Cantemir, Taraclia), acestea fiind regiunile care înregistrează și o pondere mai redusă a femeilor alese în funcție. În majoritatea circumscripțiilor, listele înregistrate cu încălcări defavorizează femeile (ponderea acestora pe listele de candidați este mai mică de 40%). Totuși, analiza în plan regional ne permite să evidențiem circumscripții în care ponderea listelor de candidați ce nu respectă cota de reprezentare a bărbaților este mai mare: Fălești, Rezina, Șoldănești.

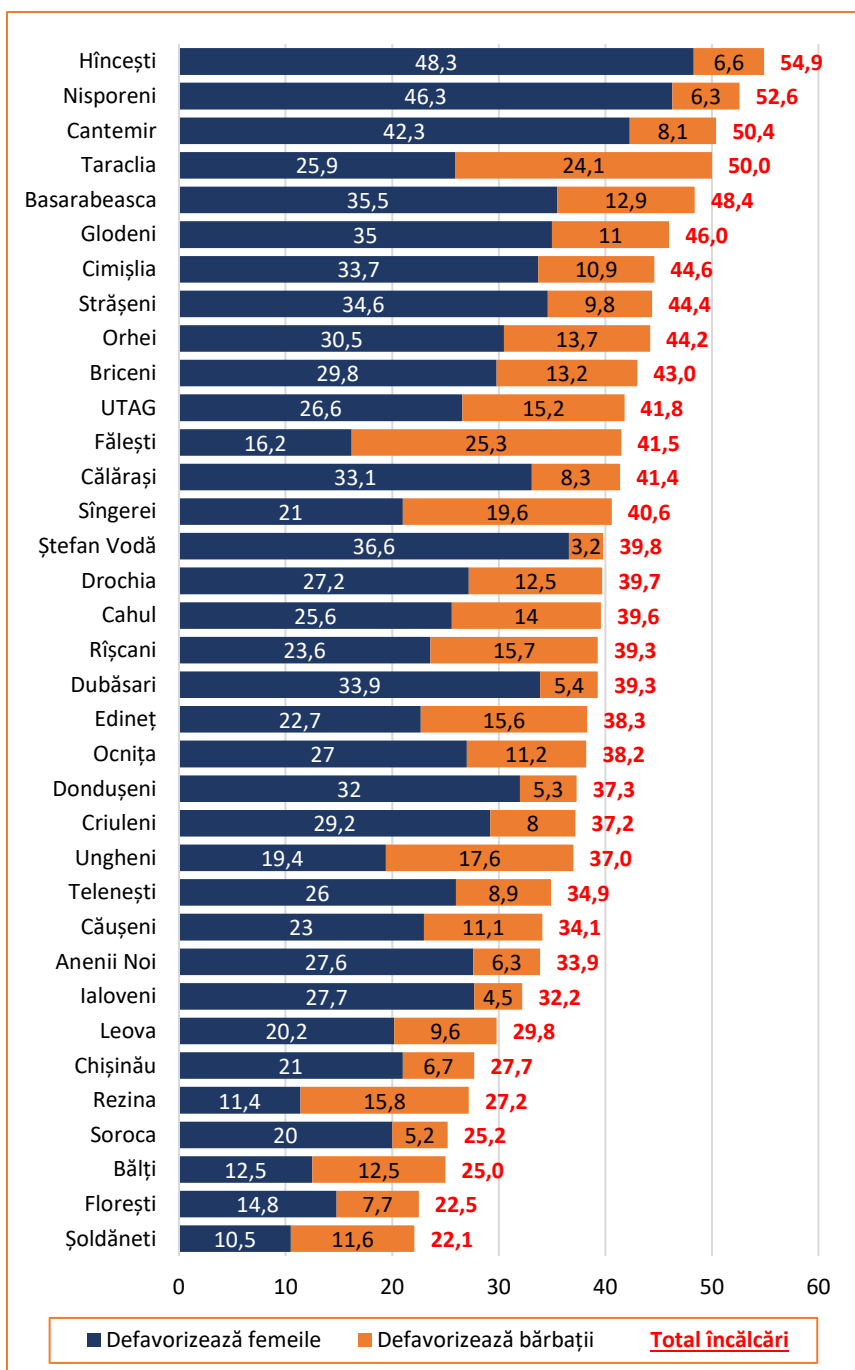

Figura 24. Ponderea listelor de candidați în consilii locale încălcarea cotei de 40%, pe circumscripții
 Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

II. REFLECTAREA CAMPANIEI ELECTORALE DE CĂTRE MASS-MEDIA

27. Prezența femeilor și bărbaților în politică este determinată, inclusiv, de influența mass-media. Prezența predominant masculină în producția mediatică, dezvoltă percepția precum că politica este un domeniu al bărbaților, fiind apanajul celor puternici. Analizele de conținut în scrutinele anterioare (2007 – 2019)² au studiat gradul de prezență a genurilor în reflectarea campaniei electorale, concluzionând că media contribuie la sub-reprezentarea femeilor în mediul politic.

28. Monitorizarea sub aspectul de gen a alegerilor locale generale din 2019 și-a propus furnizarea de date cu privire la prezența bărbaților și femeilor în producția mediatică. Astfel, în perioada 19 septembrie – 19 octombrie 2019 au fost analizate patru tipuri de produse mediatice (știri, spoturi electorale, talk-show-uri și dezbateri electorale, difuzate de către o serie de posturi televizate cu cel mai înalt nivel de vizionare în Moldova. Primul nivel de referință în reflecția cu privire la echilibrul și echitatea de gen în prezentarea mediatică îl va constitui comparația cu ponderea genurilor pe listele de candidați, dar și pe primele poziții pe listă. Prin urmare, dacă prezența unuia dintre genuri va fi sub acest nivel, putem constata dezavantajări și disproporții de gen în reflectarea campaniei.

29. Analiza conținutului a urmărit, în primul rând, măsurarea nivelului de prezență a ambelor genuri în cele patru tipuri de produse mediatice, raportarea prezenței genurilor în media și în rândul candidaților. Aspectul dat permite să constatăm influența mass-media asupra producerii și menținerii dis-balanței de gen în procesele electorale și, ulterior, în cele politice și decizionale. În al doilea rând, reieșind din faptul că participarea candidaților și candidatelor la dezbateri și în spoturi este decisă de partidele politice, iar protagoniștii știrilor și ai talk-show-urilor sunt selectați de echipele manageriale ale posturilor TV, devin posibile concluzii cu privire la contribuția partidelor și a echipelor redacționale la dis-balanța de gen în media.

Dezbateri electorale

30. Analiza cuprinde 72 emisiuni de dezbateri, desfășurate în perioada 30 septembrie – 19 octombrie 2019, cuprinzând sumar peste 40 ore de emisie. În dezbaterile monitorizate au participat 172 persoane, candidați sau reprezentanți ai diferitor partide.

Tabelul 1. Parametrii cantitativi ai monitorizării dezbaterilor electorale

Parametru	Cantitate
Numărul de unități monitorizate	72
Perioada monitorizării	30 septembrie – 19 octombrie 2019
Timpul total de emisie	40 ore 47 minute
Numărul total de participanți	172 persoane

Dezbaterile s-au desfășurat la nouă televiziuni din Moldova:

1. Accent TV
2. Canal 3
3. Jurnal TV
4. Moldova 1
5. Moldova1
6. N4
7. PRO TV
8. Publika TV
9. TV8

² A se consulta publicațiile sub genericul „Șanse egale în procesul electoral” ale Centrului Parteneriat pentru Dezvoltare.

31. Formatul dezbaterilor a fost unul mai mult sau mai puțin standard pentru toate redacțiile. Numărul de participanți a variat între 3 și 6, cel mai des fiind de 4. Emisiunile de dezbateri au urmat același scenariu: deschiderea, prezentarea participanților și a regulilor, ulterior intervențiile individuale ale candidaților, sesiunea de întrebări către candidați și încheierea emisiunii prin adresările acestora către alegători. Dat fiind relativ stricta moderare în timp a intervențiilor, durata timpului de emisie ocupat de candidații bărbați și femeii matematic a fost determinată de prezența numerică a acestora.

32. Dezbaterile electorale sunt emisiuni anunțate, cu un orar prestabilit, cu respectarea unui număr egal de invitați din partea fiecărui concurent electoral. În cazul în care prezența femeilor, reprezentante ale formațiunilor politice, ar fi proporțională cu cea din listele de candidați, am putea constata că partidele au o abordare echitabilă în delegarea participanților la dezbateri.

33. Prezența femeilor și bărbaților în cadrul dezbaterilor pentru alegerile locale generale din 2019 a fost una puternic inechitabilă. La șase din zece emisii au participat în exclusivitate bărbați. Doar femeii au fost prezente la 4 la sută din dezbateri. Sumar, bărbații au participat la 85% dezbateri, femeile la doar 29%. La 11% din dezbaterile planificate nu s-au prezentat candidați.

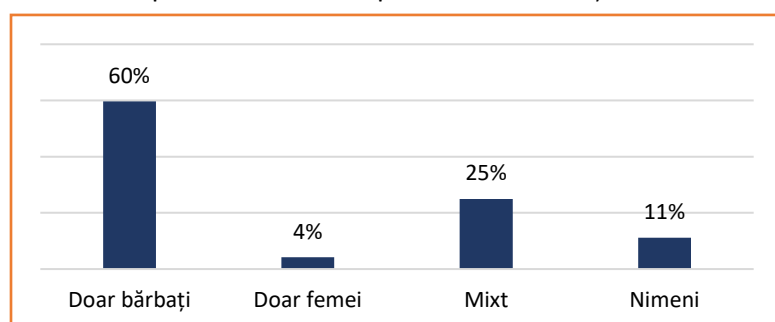

Figura 25. Ponderea femeilor și bărbaților în cadrul dezbaterilor electorale
Sursa: Monitorizarea dezbaterilor electorale

34. Cu regret, rezultatele prezentei monitorizări arată o participare a femeilor în platouri chiar mai joasă decât pe listele de candidați. Din cei 172 de participanți la dezbateri doar 12,2% au fost femeii: de două ori mai puțin decât pe listele de candidați la funcția de primar și mai mult decât de trei ori mai puțin decât pe listele de candidați în consilii. O remarcă foarte importantă: prezența femeilor la dezbateri este foarte apropiată de ponderea acestora în rândul candidaților la șefia primăriilor în orașele pentru care au fost organizate dezbaterile.

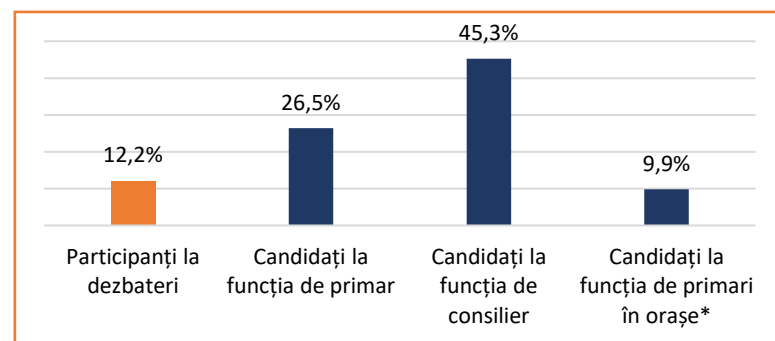

Figura 26. Gradul de participare a femeilor candidate la emisiunile de dezbateri electorale

** Orașele Chișinău, Bălți, Cahul, Edineț, Florești, Glodeni, Ștefan Vodă.

Sursa: Monitorizarea dezbaterilor electorale

35. Un alt aspect important, constatat prin prezenta analiză, este existența unei variații foarte înalte în funcție de prezența femeilor la dezbateri și cota parte de moment a emisiunii pe piața mediatică. Cota de piață medie reprezintă procentul estimat al populației care a privit o anumită emisiune.

Matematic, pe lângă prestația participanților la dezbateri, această variație poate fi influențată și de:

1. Nivelul general de popularitate a postului TV, care găzduiește dezbateri.
2. Specificul plasării în grila de emisie a emisiunii concrete. Astfel, cota de piață medie depinde foarte mult de emisiunile difuzate la aceeași oră de alte posturi TV. O dezbateri electorală plasată pe post la ora când pe alt canal TV rulează o emisiune mult mai populară (ex., finala unui campionat de fotbal), are toate șansele să înregistreze o cotă de piață mult mai mică.
3. Preferințele telespectatorului, ceea ce ar presupune că alegătorii evită emisiunile cu prezență feminină, în fond, lucru greu de imaginat.
4. Și nu în ultimul rând, tendința partidelor de a desemna bărbați pentru dezbaterile la posturile percepute ca fiind mai populare.

36. Nu dispunem de dovezi incontestabile care ne-ar permite să afirmăm sau infirmăm existența și impactul acestui ultim factor. În schimb, monitorizarea actuală a furnizat date care ne oferă dreptul să susținem, că prezența femeilor în dezbateri corelează negativ cu ratingul dezbaterilor. Compararea cu ratingurile generale indică faptul că posturile mai populare tind să înregistreze prezențe mai joase a femeilor în platou.

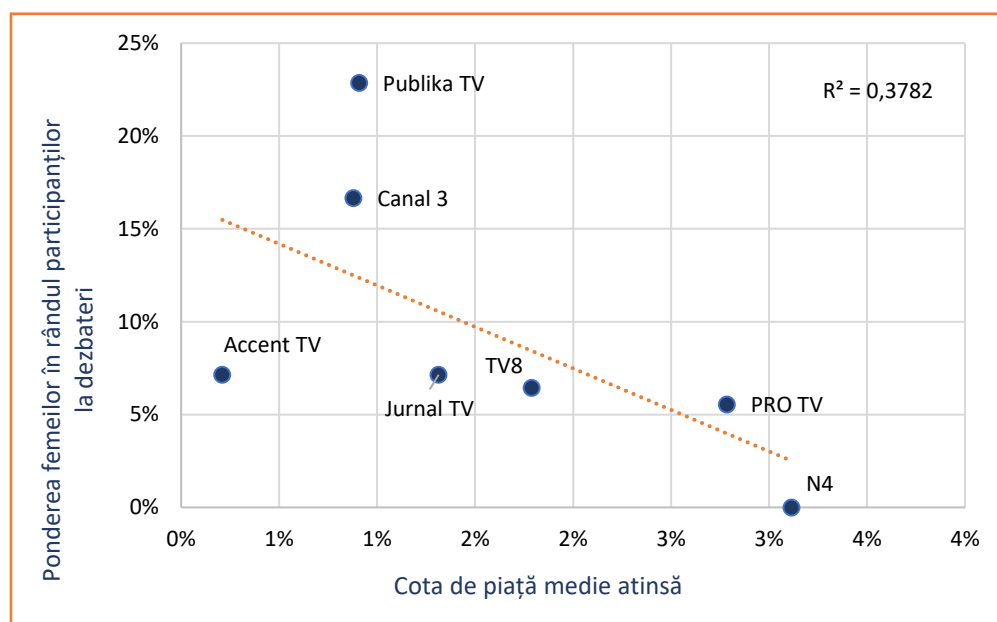

Figura 27. Nivelul de audiență a postului TV și prezența femeilor în dezbateri
Sursa: Monitorizarea dezbaterilor electorale

Spoturi electorale

37. În ultima lună a campaniei electorale, în cadrul analizei, au fost supuse monitorizării 348 de spoturi electorale. Numărul total de rulări monitorizate a constituit 2 187, timpul sumar al emisie alcătuind 23 de ore.

Tabelul 2. Parametrii cantitativi ai monitorizării

Parametru	Cantitate
Numărul de unități monitorizate	348
Numărul de rulări monitorizate	2 187
Perioada monitorizării	19 septembrie – 19 octombrie 2019
Timpul total de emisie	23 de ore

38. Partidele decid cine este reflectat în spoturile electorale. Dacă în cazul dezbaterilor posturile TV ar putea solicita partidelor, cel puțin teoretic, participarea echitabilă a reprezentanților ambelor genuri, apoi conținutul spoturilor electorale în întregime este decis de partide. Din cele 348 de spoturi electorale analizate, care au fost rulate de peste două mii de ori, 40,8% prezentau în exclusivitate bărbați în calitate de eroi principali, frecvența fiind de patru ori mai mare decât la femei (10,3%). În cazul celor 7,7% spoturi cu prezențe mixte, bărbații ocupă 74,6%, iar femeile doar 26,1%.

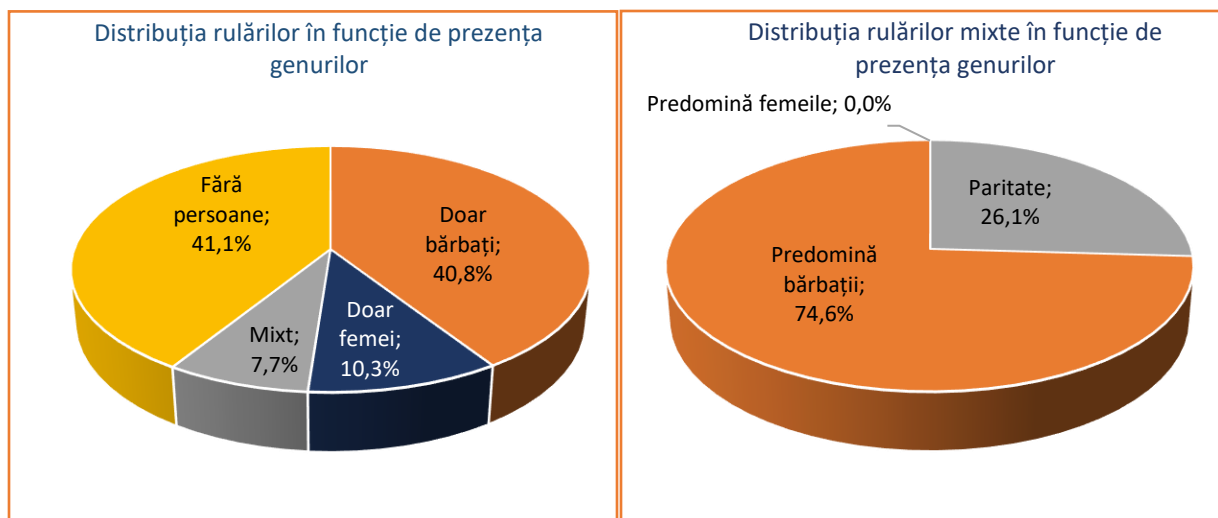

Figura 28. Prezența genurilor în spoturile electorale
Sursa: Monitorizarea spoturilor electorale

39. Pe lângă discrepanța numerică, care este puternic în favoarea bărbaților, înregistrăm totodată și o subminare a impactului spoturilor cu eroine femei, dat fiind modul de plasare a acestora în grilă. Figura de mai jos prezintă relația între genul eroilor în spoturi și perioada zilei în care acestea au fost puse pe post. Presupoziția este că rulările în afara orelor de audiență maximă au un impact mai mic asupra publicului, astfel genul din spoturile promovate mai intens în orele de audiență maximă este avantajat. Defavorizarea femeilor din perspectiva plasării spoturilor cu prezența acestora în grila de emisie, în campania electorală din 2015, se menține și în campania din 2019. Spoturile cu eroi principali bărbați sunt rulate în orele de maximă audiență (18:00 – 22:00) mult mai des decât cele cu protagoniste femei. În celelalte intervale orare discrepanțele fie lipsesc, fie sunt mult mai ne semnificative.

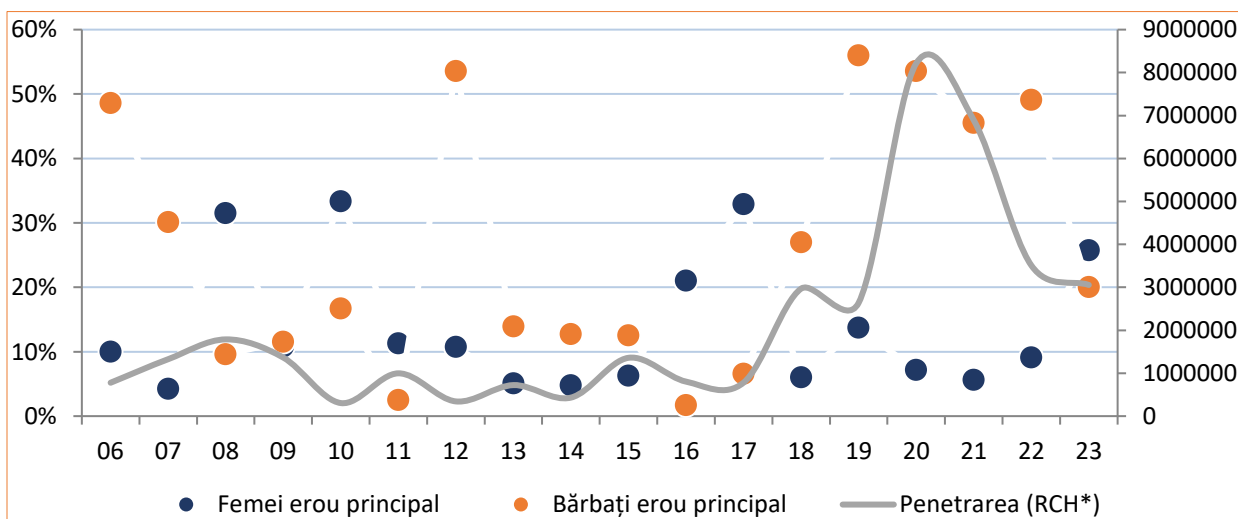

Figura 29. Nivelul de audiență a spoturilor și prezența genurilor în cadrul acestora în funcție de perioada zilei
Sursa: Monitorizarea spoturilor electorale

Talk-show-uri

40. În total, au fost supuse monitorizării 14 emisiuni de tip talk-show (prime-time – orele 19:00-23:00) de la 4 posturi TV, cu timp total de emisie de 7 ore 45 minute.

Tabelul 3. Parametrii cantitativi ai monitorizării

Parametru	Cantitate
Numărul de emisii monitorizate	14
Perioada monitorizării	19 septembrie - 19 octombrie 2019
Timpul total de emisie	7 ore 45 minute

41. La talk-show-uri, decizia asupra componenței participanților care urmează a fi invitați aparține în exclusivitate postului TV, prezența genurilor fiind în cazul dat decisă doar de echipa de redacție. La acest tip de produse mediatice se constată cea mai mare discrepantă de gen în rândul participanților, dintre toate tipurile de emisiuni vizate până acum. Femeile practic lipsesc din platouri. Doar 20% dintre eroii principali și 14,3% dintre cei secundari, printre participanții la cele 14 emisiuni analizate, au fost femei. De menționat că marea majoritate a talk-show-urilor, realizate de televiziunile din RM, abordează teme aferente politicii. Cu atât mai mult, când e vorba de campania electorală. Toate cele 14 emisiuni monitorizate, fără excepții, au vizat domeniul respectiv: fie că tratau tema alegerilor, fie că aspecte apropiate, cu conotații directe asupra politicului din țară.

42. Situația nu diferă substanțial de la un canal TV la altul:

- Publika TV – 8 emisii, doar în 3 talk-show-uri femeile au fost eroine principale. În toate aceste cazuri eroii secundari au fost bărbați.
- Prime TV – 5 emisii, doar cu bărbați în calitate de eroi principali, un singur caz cu femeie pe poziția de erou secundar.
- Accent TV – 1 emisie, cu un singur bărbat în calitate de invitat.
- TV8 – 1 emisie, bărbat în calitate de erou principal și femeie erou secundar.

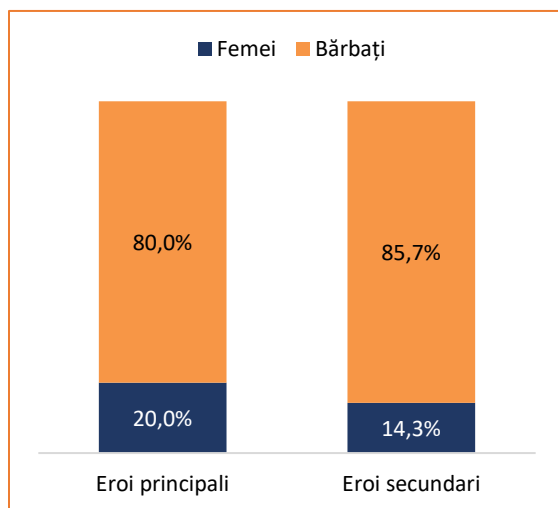

Figura 30. Prezența femeilor și bărbaților la emisiunile de tip talk-show

Sursa: Monitorizarea emisiunilor de talk-show

43. În total, au fost supuse monitorizării 466 jurnale de știri (prime-time – orele 17:00-23:30) de la 10 posturi TV. Au fost analizate 1219 știri cu timp total de emisie de 32 ore 42 minute.

Tabelul 4: Parametrii cantitativi ai monitorizării

Parametru	Cantitate
Numărul de jurnale monitorizate	466
Numărul de reportaje monitorizate	1219
Perioada monitorizării	19 septembrie – 19 octombrie 2019
Timpul total de emisie	32 ore 42 minute

44. Știrile sunt dictate, într-o mare măsură, de evenimentele curente, deși mult spațiu de manevră rămâne și la discreția jurnalistului. Aici, la fel, există discrepanțe în defavoarea femeilor. Doar în 5,3 la sută din apariții femeile au fost prezentate în calitate de erou principal, iar printre eroii secundari acestea au constituit 12%. În cadrul studiului, a fost analizat și aspectul în care au fost prezentați în știrile supuse monitorizării eroii principali. S-a constatat că în nouă din zece știri eroii principali, indiferent de gen, au fost abordați în mod neutru.

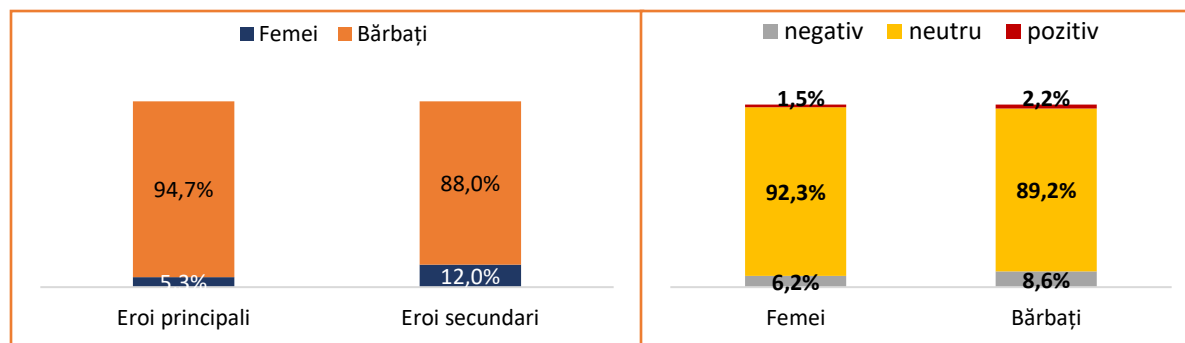

Figura 31. Prezența bărbaților și femeilor în știri
Sursa: Monitorizarea emisiunilor de știri

45. Variațiile în ce privește prezența femeilor și a bărbaților între posturile TV sunt destul de semnificative. Acestea sunt cuprinse între 0% și 16% femei în calitate de eroi principali în buletinele de știri. Deci, la toate posturile TV, majoritatea știrilor au avut în calitate de protagoniști bărbați. Diferența dintre posturile TV indică asupra faptului că gradul de reflecție a femeilor este, până la urmă, o decizie editorială internă și mai puțin o situație de subreprezentare a femeilor.

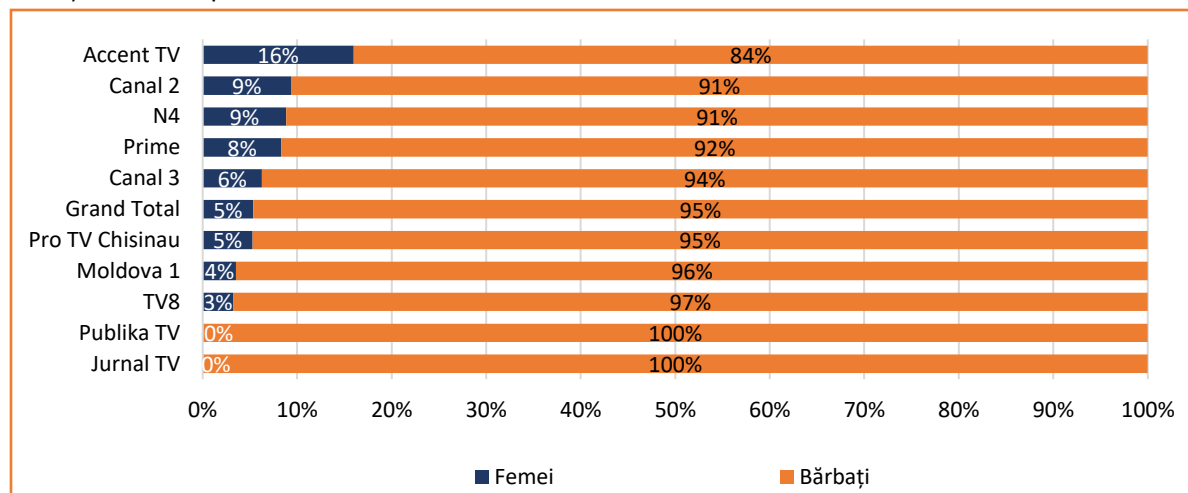

Figura 32. Genul eroilor principali în știri cu protagoniști pe posturi TV
Sursa: Monitorizarea emisiunilor de știri

III. PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR

46. Pentru a măsura și analiza percepțiile cetățenilor, CPD a realizat un sondaj național de opinie în timpul campaniei electorale. Sondajul a fost realizat în perioada 25-31 octombrie 2019, de către CBS AXA, pe un eșantion de 1119 persoane cu vârsta mai mare de 18 ani. Marja de eroare a cercetării este de +/- 3%. În cadrul acestuia am încercat să măsurăm preferințele cetățenilor de a fi aleși într-o funcție decizională publică la nivel local și central, dar și percepțiile cu privire la nivelul de reprezentare a grupurilor subreprezentate (femei, tineri, persoane cu dizabilități și reprezentanți ai minorităților) în Consiliile locale, raionale și municipale.

47. Alegătorii preferă mai mult bărbații pentru funcțiile electiv. Acest fapt este ilustrat în figura de mai jos, care arată că cu cât funcția de conducere este mai importantă, cu atât mai mulți cetățeni preferă pentru această funcție mai degrabă un bărbat. Astfel, pentru funcția de președinte/președintă a consiliului de părinți, doar 8,9% din cetățeni ar accepta un bărbat, 22,4% ar da preponderență unei femei, iar pentru funcția de președinte/președintă a țării – 29,3% ar opta pentru un bărbat și doar 6,8% ar prefera o femeie. Adicional, putem observa că pentru funcțiile electiv în care alegătorii ar cunoaște potențialul candidat (funcția de Primar/primară și Președinte/președintă a țării) ponderea celor care ar favoriza bărbații este cea mai mare.

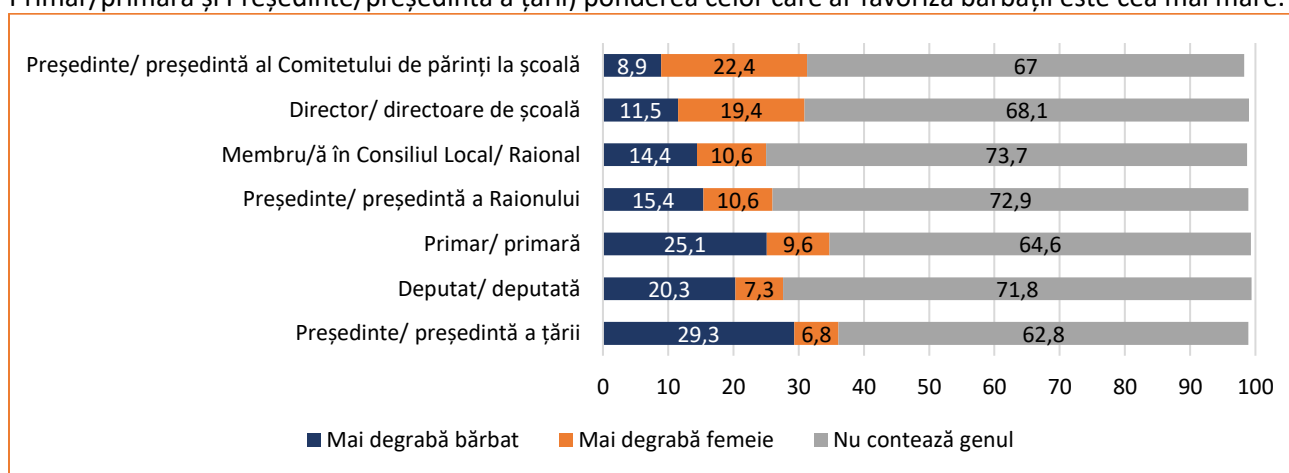

Figura 33. Opțiunile cetățenilor cu privire la cine ar trebui ales în diferite funcții de conducere, %
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019

48. Pentru majoritatea alegătorilor, nivelul actual de reprezentare al femeilor în consiliile locale și raionale pare a fi suficient. În cadrul sondajului, respondenții au fost întrebați despre care ar fi nivelul de reprezentare al femeilor în Consiliile locale și cele raionale³. Majoritatea cetățenilor consideră că numărul femeilor în Consilii ar trebui să rămână același – am putea numi această opinie drept una conservatoare, ținând cont de faptul că femeile continuă să fie subreprezentate în cadrul acestor organe electiv locale. Totodată, putem constata că aproximativ 20% din cetățeni consideră că numărul femeilor ar trebui să fie mai mare și aproximativ 12% consideră că numărul acestora ar trebuie să fie mai mic (a se vedea figura 33).

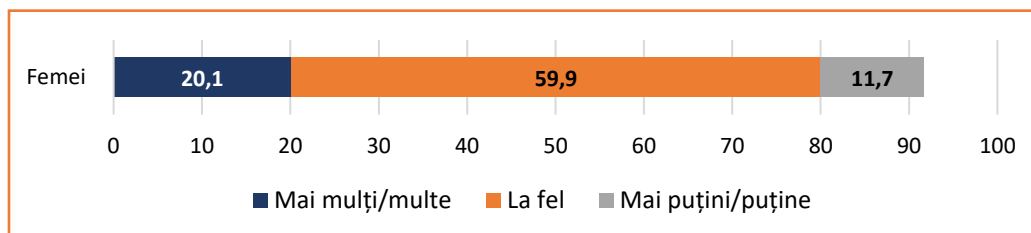

Figura 34. Opțiunile cetățenilor cu privire la nivelul de reprezentare a femeilor în Consiliile locale și raionale,%
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019

³ Credeți că consiliul local sau raional are nevoie de mai mulți, la fel sau mai puțini - Femei consiliere.

49. O reprezentare mai largă a tinerilor este mult mai susținută de către cetățeni. Întrebați despre reprezentarea altor grupuri, cetățenii indică o preferință destul de clară pentru tineri (figura de mai jos), comparativ cu alte grupuri sub-reprezentate, cum ar fi persoanele cu dizabilități, reprezentanți ai minorităților și femeile. Credem că predilecția pentru tineri ar putea fi explicată mai puțin printr-o preocupare a cetățenilor pentru promovarea tinerilor și mai mult ca o doleanță legată de *reînnoirea* clasei politice.

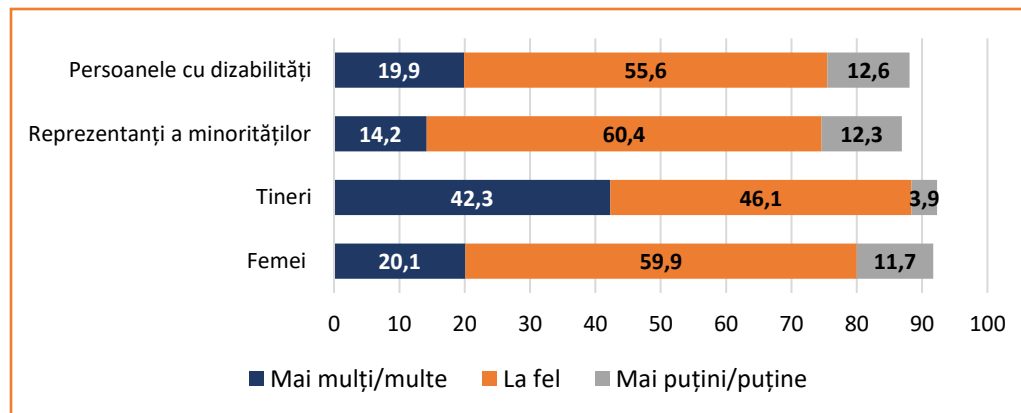

Figura 35. Opțiunile cetățenilor cu privire la nivelul de reprezentare a grupurilor sociale în Consiliile locale și raionale, %
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019

50. Descrește ponderea persoanelor cu preferințe de marginalizare. Chiar dacă am constatat că o parte semnificativă a cetățenilor au preferințe clare care ar favoriza alegerea unui bărbat în funcții de conducere, putem observa, totuși, că ponderea acestora este în continuare scădere. Spre exemplu, în anul 2006, jumătate din cetățeni preferau un bărbat pentru funcția de Președinte al țării, această pondere scăzând la 40,5% în 2016 și la 29,3% în 2019 (figura 35). Aceeași tendință o putem atesta pentru toate funcțiile electivă atât de la nivel local, cât și central. Preferințele pentru un bărbat la funcția de Primar au scăzut de la 42% în 2006 la 25,1% în 2019.

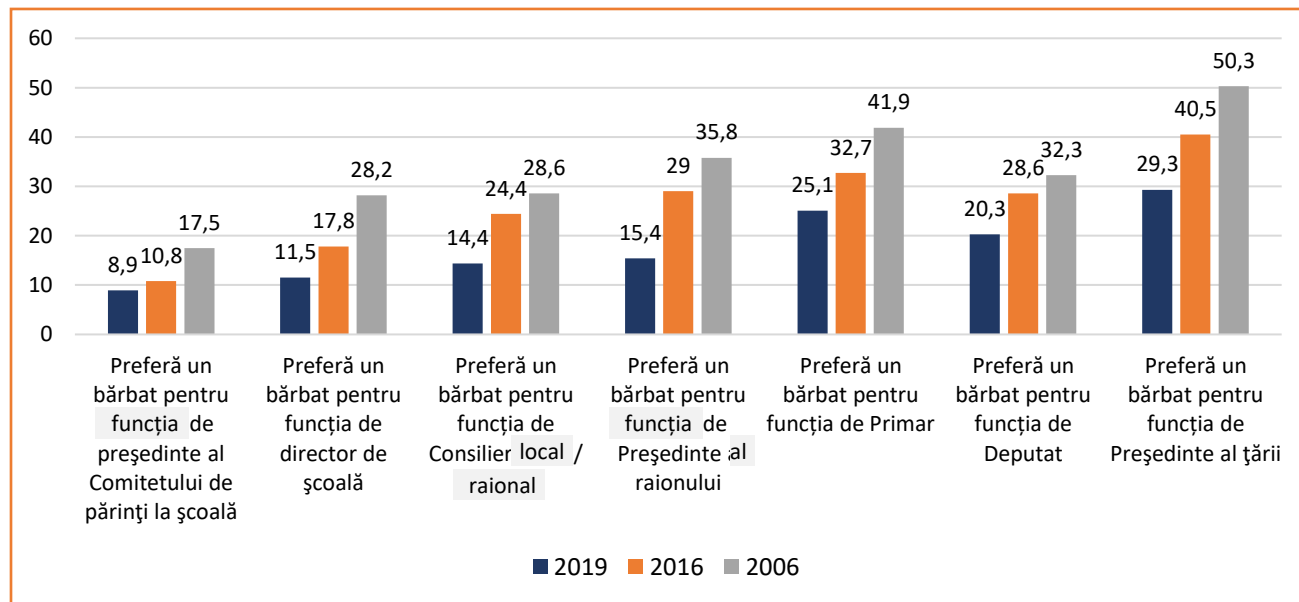

Figura 36. Opțiunile cetățenilor cu privire la nivelul de reprezentare a femeilor în Consiliile Locale și Raionale, %
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019, Barometrul de Gen 2016, Barometrul de Gen 2006

51. Aceeași predispoziție se atestă și în cazul tendințelor de marginalizare a grupurilor sub-reprezentate. Un fapt pozitiv care poate fi constatat în raport cu anul 2016 (când am realizat o cercetare similară) este că în anul 2019 ponderea respondenților cu opțiuni de marginalizare (a se vedea figura 36) a persoanelor cu dizabilități și a reprezentanților minorităților a scăzut de două ori.

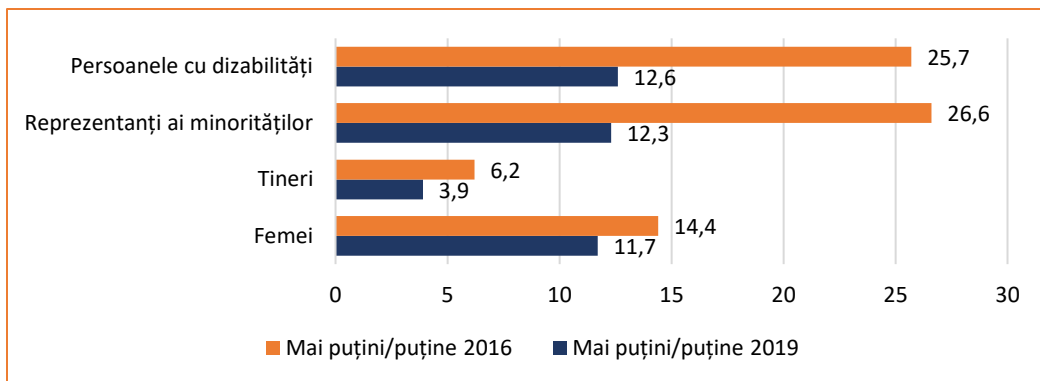

Figura 37. Opțiunile cetățenilor cu privire la nivelul de reprezentare a grupurilor sociale în Consiliile Locale și Raionale, %
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019

52. Tendința generală de atenuare a percepțiilor de marginalizare este una prezentă și în alte sectoare ale societății. O analiză⁴ a nivelului de acceptare socială a femeilor în sectorul de securitate și apărare indică tendințe similare. În domeniul politic, putem presupune că această atenuare a avut loc pe fondalul creșterii numărului de femei candidate (în special pentru Consiliile locale/raionale), dar și datorită faptului că instituțiile decizionale centrale au fost conduse de femei.

53. Atenuarea percepțiilor s-a manifestat mai evident în cazul grupurilor cu cea mai mare tendință de marginalizare. Aici ne referim în special la bărbați, grupul de vârstă 30-44 de ani și cei care sunt încadrați pe piața muncii (adică în mare parte bărbații de vârstă aptă de muncă).

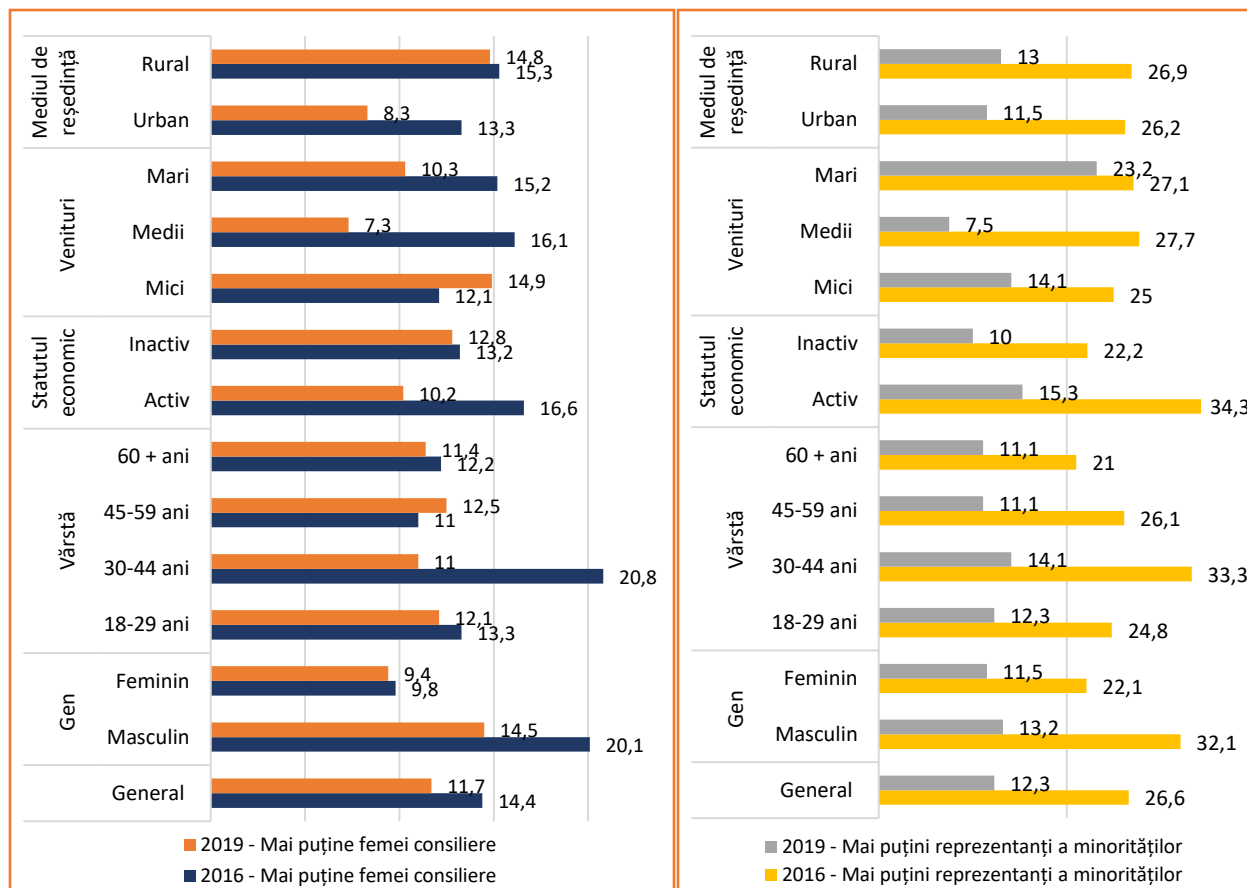

Figura 38. Opțiunile cetățenilor cu privire la nivelul de reprezentare a femeilor în Consiliile locale și raionale
Sursa: Sondaj Național CPD/CBS AXA 2019

⁴ Lucru în progres. O analiză a percepțiilor generale despre reprezentarea femeilor și bărbaților în sectorul de securitate și apărare http://progen.md/files/6529_cpd_femei_in_securitate_perceptii_2019.pdf

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plener în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
str. Armenească 13
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58
Tel./Fax: +(373 22) 20-71-57
www.progen.md
e-mail: cpd@progen.md